

PROGRAM NAUCZANIA JĘZYKA ANGIELSKIEGO

**zgodny z
Nową Podstawą Programową**

**Rozporządzenie Ministra Edukacji
Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r.**

**DLA III ETAPU EDUKACYJNEGO
(GIMNAZJUM)**

POZIOM III.0

**dla uczniów rozpoczynających
naukę języka angielskiego**

Barbara Tittenbrun

Ewa Piotrowska

SPIS TREŚCI

I. WSTĘP	3
A. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA PROGRAMU I JEGO GŁÓWNE ZAŁOŻENIA	3
B. ADRESACI PROGRAMU	4
C. WARUNKI REALIZACJI PROGRAMU	4
1. <i>Podział na grupy językowe</i>	4
2. <i>Wyposażenie pracowni i pomoce dydaktyczne</i>	5
II. CELE KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA	6
A. CELE KSZTAŁCENIA OGÓLNEGO– OSIĄGNIĘCIA UCZNI	6
B. SZCZEGÓLWE CELE KSZTAŁCENIA – JĘZYK ANGIELSKI	7
III. TREŚCI NAUCZANIA - PRZEWIDYWANE OSIĄGNIĘCIA UCZNI	9
IV. REALIZACJA PROGRAMU	13
A. METODY	13
B. FORMY PRACY	14
C. TECHNIKI PRACY	15
1. <i>Słuchanie</i>	15
2. <i>Mówienie</i>	16
4. <i>Pisanie</i>	18
5. <i>Nauczanie słownictwa</i>	19
6. <i>Nauczanie gramatyki</i>	20
7. <i>Techniki kształcenia samodzielnego uczenia się</i>	21
8. <i>Techniki indywidualizacji pracy</i>	22
9. <i>Korelacja treści z różnych przedmiotów / prace projektowe</i>	23
10. <i>Nauczanie zagadnień kulturowych</i>	24
11. <i>Inne techniki pracy uatrakcyjnijające lekcje</i>	25
V. OCENIANIE	26
A. OCENA OSIĄGNIĘĆ UCZNIÓW	26
1. <i>Przykładowy przedmiotowy system oceniania</i>	27
2. <i>Kontrakt</i>	28
3. <i>Szczegółowe kryteria oceniania</i>	29
4. <i>Sprawdziany / testy</i>	42
B. OCENA PRACY NAUCZYCIELA	43

I. WSTĘP

„Znajomość języków obcych jest warunkiem pełnego, aktywnego uczestnictwa młodych Polaków w życiu społeczności europejskiej i globalnej.”

Podstawa programowa kształcenia ogólnego,
Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r.

A. Ogólna charakterystyka programu i jego główne założenia

Niniejszy program jest przeznaczony do realizacji w klasach I-III gimnazjum, z myślą o uczniach, którzy w gimnazjum rozpoczynają naukę języka angielskiego od podstaw. Program odpowiada wymaganiom zawartym w *Podstawie programowej kształcenia ogólnego* (załącznik nr 4 do Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół, Dz. U. z dnia 15 stycznia 2009 r. Nr 4, poz. 17).

W III etapie edukacyjnym każdy uczeń obowiązkowo poznaje dwa języki obce: naukę jednego kontynuuje ze szkoły podstawowej, drugiego zaś rozpoczyna w gimnazjum. Niniejszy program przedstawia założenia edukacyjne oraz propozycje zajęć języka angielskiego dla tych uczniów, którzy naukę angielskiego rozpoczynają dopiero w gimnazjum, jako drugiego języka, czyli na poziomie III.0. Praca z uczniami na poziomie III.0 polega na przekazaniu im podstawowych wiadomości z zakresu języka i kultury krajów angielskiego obszaru językowego, a także na rozwijaniu umiejętności, zarówno językowych, jak i pozajęzykowych. Równie istotne jest ciągle zachęcanie uczniów do aktywności i samodzielności w nauce języków obcych.

Według założeń podstawy programowej, pod koniec III-ego etapu edukacyjnego uczniowie, którzy rozpoczęli w gimnazjum naukę języka angielskiego powinni osiągnąć co najmniej poziom zaawansowania odpowiadający poziomowi **A1**, w sześciostopniowej skali poziomów biegłości w zakresie poszczególnych umiejętności językowych zdefiniowanej przez Radę Europy (CEFR – *Common European Framework of Reference for Languages*). Należy jednak podkreślić, że jest to minimalny stopień zaawansowania, jaki powinien osiągnąć przeciętny uczeń gimnazjum. Wskazane jest, aby uczniowie osiągnęli poziom wyższy, jeśli tylko wykazują taką chęć i umiejętności. Dostosowaniu wymagań do możliwości uczniów sprzyja proponowany podział uczniów na grupy, zgodnie z poziomem zaawansowania, jak również zróżnicowanie metod i form pracy, tak aby każdy uczeń rozwinął swoją wiedzę i umiejętności w optymalnym stopniu.

Nauczanie młodzieży w wieku 13-16 lat nie jest zadaniem łatwym, nawet dla doświadczonego nauczyciela. Uczniowie gimnazjum to specyficzna grupa wiekowa. Są często jeszcze infantylni, ale chcą być traktowani jak dorośli, drażnią ich „dziecinne materiały” i ‘nieciekawe’ tematy stosowane na lekcjach. Ciągła huśtawka hormonalna sprawia, że bywają nadpobudliwi, zaczynają się interesować płcią przeciwną, chcą przynależać do jakiejś grupy i być przez tę grupę akceptowani. To wszystko sprawia, że nierzadko nauczyciel nie jest dla nich autorytetem, ‘przegrywa’ z rówieśnikami, przedstawicielami świata mediów, a nauka w szkolnych murach niestety zazwyczaj nie jest atrakcyjna dla współczesnego nastolatka. Warto jednak pamiętać, że okres dorastania to nie tylko burza hormonów i czas buntu i agresji. To także czas intensywnego rozwoju funkcji poznawczych. Młodzi ludzie stają się bardziej spostrzegawczy, błyskotliwi, analizują i interpretują najdrobniejsze szczegóły otaczającego ich świata.

Ich pamięć staje się coraz bardziej logiczna, kształtuje się zdolność myślenia abstrakcyjnego, wydłuża się okres koncentracji.

Dlatego niezwykle istotne jest dostosowanie materiałów i metod pracy do możliwości, potrzeb i zainteresowań dzisiejszej młodzieży. Ważne jest również, aby nauczyciele w gimnazjum mieli świadomość zróżnicowania pomiędzy nastolatkami: trzynastolatkowie rozwijają się w bardzo różnym tempie, reprezentują odmienne zdolności i mają różnorodne możliwości osiągnięcia sukcesów w nauce języka. Niezwykle ważna jest zatem szeroko rozumiana **indywidualizacja** procesu nauczania, tak aby umożliwić każdemu uczniowi osiągnięcie optymalnych sukcesów. W niniejszym programie przywiązujemy dużą wagę do indywidualnego podejścia do ucznia, staramy się dostosować do jego możliwości wymagania, cele edukacyjne i formy pracy. Program opisuje rozmaite formy i techniki pracy z uczniami gimnazjum, przedstawia sposoby rozwijania poszczególnych umiejętności, systemy oceniania i wiele innych ciekawych rozwiązań metodycznych niezbędnych nauczycielowi gimnazjum.

B. Adresaci programu

Głównymi adresatami programu są nauczyciele języka angielskiego w gimnazjum, prowadzący zajęcia z uczniami rozpoczynającymi naukę tego języka w klasie pierwszej. Nauczyciele znajdą w nim pomoc i wskazówki dotyczące sposobów realizacji zadań szkoły i nauczyciela określonych przez podstawę programową, w tym: wskazówki odnośnie określenia celów nauczania, opracowania rozkładu materiału i planu wynikowego na podstawie proponowanych treści, a także wykaz przydatnych metod, form i technik pracy wraz ze standardami osiągnięć zgodnych z założeniami podstawy programowej. Program umożliwi również opracowanie systemu kontroli bieżącej i okresowej oraz dokonanie właściwego wyboru materiałów do nauczania języka. Z programu korzystać mogą też autorzy materiałów dydaktycznych, wydawcy i władze oświatowe. Program adresowany jest również do rodziców, którzy chcieliby poznać zakres treści nauczania, metody pracy, standardy osiągnięć i kryteria oceniania poszczególnych sprawności językowych i innych form aktywności uczniów.

C. Warunki realizacji programu

1. Podział na grupy językowe

Zgodnie z założeniami reformy systemu oświaty, liczba godzin przeznaczona na realizację danego przedmiotu w jednym roku szkolnym nie jest ściśle określona. Dzięki temu możliwe jest elastyczne podejście do rozkładu godzin języka obcego w poszczególnych latach. Dyrektor decyduje, ile godzin przeznaczy w danej klasie na naukę każdego języka obcego w danym roku szkolnym. Może zatem, na przykład, przeznaczyć godziny na naukę drugiego języka obcego tylko w klasie pierwszej i drugiej, tak aby uczniowie w ostatniej klasie gimnazjum mogli skupić się na przygotowaniu do egzaminu z pierwszego języka obcego, bądź też rozłożyć przydział godzin równomiernie.

W trzyletnim cyklu nauczania w gimnazjum zakłada się, że minimalny wymiar godzin na realizację podstawy programowej w zakresie obu języków obcych nowożytnych wynosi łącznie **450** godzin lekcyjnych. W przypadku niniejszego programu, język angielski jest tym, którego nauka

rozpoczyna się w gimnazjum, a zatem należy przypuszczać, że przy podziale 3 i 2 godziny tygodniowo na języki obce, zajęcia z języka angielskiego będą odbywać się średnio dwa razy w tygodniu. Podstawa programowa określa również, że się nauka języka obcego powinna odbywać się w grupach (ok. 10 - 24 osób), o różnym stopniu zaawansowania. Grupy językowe nie są tożsame z podziałem na oddziały klasowe – zajęcia z języków obcych powinny być wydzielone z systemu klasowo-lekcyjnego, tak aby umożliwić każdemu uczniowi naukę języka na optymalnym dla niego poziomie zaawansowania. Liczba grup językowych oraz podział na poziomy zaawansowania zależy od liczby uczniów, możliwości danej szkoły i decyzji dyrektora, po zasięgnięciu przez niego opinii rady pedagogicznej. Należy przypuszczać, że podział uczniów na grupy zmniejszy zróżnicowanie poziomu zaawansowania pomiędzy uczniami, dzięki czemu ci początkujący nie będą czuli się onieśmieleni ani zdominowani przez osoby lepiej znające angielski. Pozwoli im to zapewne robić większe postępy w szybszym tempie, dzięki czemu na koniec III-ego etapu edukacyjnego przeciętny uczeń osiągnie co najmniej poziom A1.

2. Wyposażenie pracowni i pomoce dydaktyczne

Do materiałów stosowanych w nauczaniu języka obcego zaliczamy:

- odpowiednio dobrany do poziomu językowego uczniów kurs wraz z jego obudową (m.in. podręcznik, zeszyt ćwiczeń, książka nauczyciela, płyty CD, program nauczania, materiały dodatkowe do powielania, testy);
- książki pomocnicze (np. słowniki, książki do gramatyki dla młodzieży, uproszczone wersje książek angielskich, np. z serii *Macmillan Readers*);
- multimedialne programy komputerowe do nauki języka (np. *New Inspiration* CD-Rom);
- filmy DVD, przybliżające życie i kulturę krajów anglojęzycznych (np. DVD dołączone do kursu *Switch into English*);
- anglojęzyczne czasopisma dla młodzieży uczącej się języka angielskiego;
- pomoce wizualne (np. plansze, plakaty, karty do gier językowych, „flashcards”, itp.);
- pomoce elektroniczne (np. odtwarzacz płyt CD/DVD, rzutnik wraz z oprogramowaniem do tablic interaktywnych, strona WWW);
- poradniki metodyczne dla nauczyciela.

Zgodnie z założeniami podstawy programowej „koniecznym warunkiem realizacji podstawy programowej jest także odpowiednio wyposażona klasa”. W pracowni językowej powinny obowiązkowo znaleźć się słowniki, pomoce wizualne i odtwarzacz płyt CD. Zalecany jest też dostęp do komputerów z łączem internetowym. Ważne jest, aby uczniowie mieli jak najlepsze warunki do wyszukiwania i wykorzystywania informacji z różnych źródeł, również z zastosowaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych. Jednym z priorytetów współczesnego nauczyciela powinno być rozwijanie u nastolatków autonomii w uczeniu się, przygotowanie ich do samokształcenia oraz świadomego i krytycznego selekcjonowania informacji docierających do nich z różnych źródeł.

II. CELE KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA

A. Cele kształcenia ogólnego– osiągnięcia ucznia

Współczesna szkoła ma obowiązek zadbać o wszechstronny rozwój każdego ucznia, powinna uczyć i wychowywać. Wychowawczy aspekt działalności szkoły jest szczególnie istotny w gimnazjum, kiedy to uczniowie przechodzą przez trudny okres dojrzewania, dlatego też, ważnym zadaniem szkoły jest przekazanie nastolatkom nie tylko wiedzy, ale także stosownych zasad, wartości i norm postępowania, ukształtowanie właściwych postaw oraz rozwinięcie różnych umiejętności, które pomogą młodym ludziom w dalszych etapach życia.

Zgodnie z podstawą programową **cele kształcenia ogólnego** na poziomie III.0 obejmują:

- 1) *przyswojenie przez uczniów określonego zasobu **wiadomości** na temat faktów, zasad, teorii i praktyk;*
- 2) *zdobycie przez uczniów **umiejętności** wykorzystania posiadanych wiadomości podczas wykonywania zadań i rozwiązywania problemów;*
- 3) *kształtowanie u uczniów **postaw** warunkujących sprawne i odpowiedzialne funkcjonowanie we współczesnym świecie.*

Podstawa programowa podkreśla znaczenie rozwoju **umiejętności**, w tym:

- 1) *umiejętność rozumienia, wykorzystywania i refleksyjnego przetwarzania tekstów;*
- 2) *umiejętność rozumowania matematycznego – logicznej analizy i formułowania sądów;*
- 3) *umiejętność myślenia naukowego – formułowania wniosków;*
- 4) *umiejętność komunikowania się w języku ojczystym i w **językach obcych**;*
- 5) *umiejętność sprawnego posługiwania się nowoczesnymi technologiami informacyjnymi i komunikacyjnymi;*
- 6) *umiejętność wyszukiwania, selekcjonowania i krytycznej analizy informacji;*
- 7) *umiejętność rozpoznawania własnych potrzeb edukacyjnych oraz uczenia się;*
- 8) *umiejętność pracy zespołowej.*

Należy zatem pamiętać, że zajęcia z języka angielskiego powinny przekazywać uczniom nie tylko wiedzę językową, ale również wiedzę ogólną o otaczającym świecie, rozwijać umiejętności językowe i pozajęzykowe (m.in. umiejętność logicznego myślenia, krytycznej analizy informacji, pracy zespołowej i samodzielnej), a także kształtować pożądane postawy, sprzyjające dalszemu rozwojowi uczniów. Postawy wymieniane w podstawie programowej to: uczciwość, wiarygodność, odpowiedzialność, wytrwałość, poczucie własnej wartości, ciekawość poznawcza, przedsiębiorczość, kreatywność, gotowość do podejmowania inicjatyw oraz do pracy zespołowej, kultura osobista, poszanowanie tradycji i kultury własnego narodu, a także poszanowanie dla innych kultur i tradycji.

B. Szczegółowe cele kształcenia – język angielski

Podstawowym celem nauki języka angielskiego w gimnazjum jest skuteczne porozumiewanie się, zarówno w mowie, jak i w piśmie. Żeby jednak skutecznie komunikować się w języku obcym uczniowie muszą opanować pewien zasób słów i konstrukcji, a następnie stosownie i poprawnie umieć je wykorzystać w różnych sytuacjach. Jednym z celów kształcenia jest więc szeroko rozumiana ‘znajomość środków językowych’ – słów, struktur gramatycznych i realizowanych przez nie funkcji językowych, jak również poprawnej pisowni i wymowy. Najważniejsze w komunikacji jest skuteczne przekazanie informacji, co wskazuje na fakt, że znajomość skomplikowanych struktur i wyszukanego słownictwa nie wydaje się niezbędna. Poprawność językowa jest jednak ważna, gdyż jej brak może zakłócić, a nawet zmienić zamierzony przekaz. Ponadto, w pewnych kontekstach sytuacyjnych uczniowie powinni umieć dostosować język komunikacji do okoliczności i odpowiednio dobrać stosowane słownictwo i struktury gramatyczne, co wiąże się także z dostosowaniem stylu wypowiedzi do sytuacji i odbiorcy. Zadaniem nauczyciela języka angielskiego w gimnazjum jest zatem, między innymi, wyposażenie uczniów w niezbędny zasób słów i zwrotów, co w podstawie programowej ujęte zostało w pierwszym celu kształcenia:

I. Znajomość środków językowych.

*Uczeń posługuje się **bardzo** podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań w zakresie opisanej tematyki.*

W przypadku poziomu III.0, czyli programu nauczania języka angielskiego dla uczniów rozpoczynających w gimnazjum naukę języka, podstawa programowa zakłada, że uczeń kończący gimnazjum powinien opanować i w miarę możliwości sprawnie posługiwać się **bardzo** podstawowym zasobem środków językowych: leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych, umożliwiającym komunikację w zakresie 14 tematów: człowiek, dom, szkoła, praca, życie rodzinne i towarzyskie, żywienie, zakupy i usługi, podróżowanie i turystyka, kultura, sport, zdrowie, technika, świat przyrody, elementy wiedzy o krajach obszaru angielskiego oraz o kraju ojczystym, z uwzględnieniem kontekstu międzykulturowego oraz tematyki integracji europejskiej (patrz również rozdział III- *Treści nauczania – przewidywane osiągnięcia ucznia*).

Znajomość słownictwa i zróżnicowanych struktur gramatycznych nie jest jednakże wystarczająca do skutecznego komunikowania się. Wraz z wiedzą należy rozwijać u uczniów gimnazjum różne umiejętności – językowe i pozajęzykowe. Podstawa programowa zakłada rozwijanie umiejętności receptywnych:

II. Rozumienie wypowiedzi.

*Uczeń **rozumie bardzo proste i krótkie** wypowiedzi **ustne** artykułowane wyraźnie i powoli, w standardowej odmianie języka, a także **krótkie i proste** wypowiedzi **pisemne** w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.*

oraz umiejętności produktywnych:

III. Tworzenie wypowiedzi.

Uczeń samodzielnie formułuje bardzo krótkie, proste i zrozumiałe wypowiedzi ustne i pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

Termin rozumienie wypowiedzi obejmuje odbiór tekstu słuchanego oraz czytanego, z uwzględnieniem takich umiejętności jak: określanie głównej myśli tekstu, określanie intencji autora / nadawcy tekstu oraz kontekstu wypowiedzi, wyszukiwanie w tekście określonych informacji, a także reagowanie na polecenia.

Podobnie, tworzenie wypowiedzi – ustnej lub pisemnej, oznacza rozwijanie takich umiejętności jak: opisywanie ludzi, przedmiotów, miejsc i czynności, opowiadanie o wydarzeniach życia codziennego, przedstawianie faktów z przeszłości i teraźniejszości, wyrażanie opinii poglądów i uczuć, opisywanie swoich upodobań oraz opisywanie intencji i planów na przyszłość.

Poza czytaniem, słuchaniem, mówieniem i pisanem, podstawa programowa definiuje jeszcze dwa cele kształcenia w zakresie umiejętności językowych: **reagowanie** i **przetwarzanie**. Pierwsze z pojęć odwołuje się do kształtowania u uczniów odpowiednich nawyków reagowania na usłyszaną lub przeczytaną wiadomość, w różnych kontekstach sytuacyjnych. Nauczyciel powinien zatem ‘zaopatrzyć’ uczniów w język funkcjonalny, czyli rozmaite wyrażenia, które pozwolą im stosowanie zareagować np. udzielić informacji, przeprosić, podziękować, poprosić o radę itp.

IV. Reagowanie na wypowiedzi.

Uczeń uczestniczy w prostej rozmowie i w typowych sytuacjach reaguje w sposób zrozumiały, adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej, ustnie lub w formie prostego tekstu, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

Drugie z założeń odnosi się do umiejętności przetwarzania informacji, czyli zrozumienia przekazu w jednej formie a następnie przekazania go w innej formie. Umiejętność przetwarzania przydatna jest zarówno w celu budowania świadomości językowej – różnic i podobieństw pomiędzy językiem obcym a ojczystym i tworzenia połączeń pomiędzy językami, jak również w celu rozwijania u uczniów umiejętności interpretowania różnego rodzaju obrazów, wykresów, diagramów itp.

V. Przetwarzanie wypowiedzi.

Uczeń zmienia formę przekazu ustnego lub pisemnego w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

Nauczyciel języka angielskiego powinien także wspierać ogólny rozwój nastoletnich uczniów i rozwijać w nich umiejętności pozajęzykowe, które z pewnością okażą się pomocne również w nauce języka angielskiego. Jedną z nich jest umiejętność **samodzielnego uczenia się**: korzystanie z rozmaitych źródeł informacji (w języku obcym) i ich krytyczna analiza, a także wykorzystywanie technik samodzielnej pracy, np.: prowadzenie notatek czy stosowanie mnemotechnik, tj. sposobów zapamiętywania nowych wyrazów. Ważne jest zapoznanie uczniów z różnymi pomocnymi w nauce języka **strategiami**, takimi jak domyślanie się znaczenia wyrazów z kontekstu, rozumienie tekstu zawierającego nieznaną słowo, czy zastąpienie zapomnianego lub nieznanego uczniowi słowa innym wyrazem. Należy też zachęcać uczniów do dokonywania **samooceny** (np. przy użyciu portfolio

językowego), tak aby mieli świadomość postępu, jaki robią w nauce języka angielskiego, a także poznali swoje słabe strony, które muszą udoskonalić. Wreszcie, wskazane jest zachęcanie uczniów do refleksji nad procesem nauki języka – odkrycie swojego stylu uczenia się i umiejętnego dostosowania sposobów pracy z językiem do konkretnych predyspozycji, potrzeb i możliwości danego ucznia. Nauczyciel powinien pomóc nastoletnim uczniom zidentyfikować zmysły, które w największym stopniu stymulują przyswajanie przez nich wiedzy i pomóc im rozwijać w szczególności te czynności, które wpłyną korzystnie na ich efektywność uczenia się. Wśród uczniów statystycznie przeważają *wzrokowcy*, którzy najlepiej zapamiętują to, co widzą; wielu jest *kinestetyków*, którzy uczą się poprzez aktywne uczestniczenie w różnych czynnościach, ale znaczącą grupę stanowią także *sluchowcy*, którzy uczą się słuchając, innych lub samych siebie, i dyskutując z innymi, a także *dotykowcy*, którzy łączą proces poznawczy ze zmysłem dotyku i emocjami. Warto zatem raz jeszcze podkreślić rolę **indywidualizacji** procesu nauczania – to niezwykle ważne, aby zajęcia umożliwiały każdemu uczniowi pogłębianie swojej wiedzy i rozwijanie umiejętności.

III. TREŚCI NAUCZANIA - PRZEWIDYWANE OSIĄGNIĘCIA UCZNIĄ

Przedstawione w niniejszym programie treści nauczania uwzględniają wszystkie wymagania opisane w podstawie programowej dla poziomu III.0. Nie są one oparte na konkretnym podręczniku, choć zalecane kursy to *New Inspiration* oraz *Switch into English*.

Zgodnie z założeniem reformy systemu oświaty, od roku szkolnego 2009/2010 nauka języka angielskiego w gimnazjum powinna odbywać się w grupach językowych o zróżnicowanym poziomie zaawansowania, których podział nie jest tożsamy z podziałem na oddziały klasowe. Ponadto, nie jest ściśle określona liczba godzin na naukę języka angielskiego w danej grupie w roku szkolnym - decyzję o przydziale godzin podejmuje w danej szkole dyrektor. W wyniku takiego rozwiązania nie jest możliwe, aby w niniejszym programie nauczania rozłożyć treści nauczania na kolejne lata nauki w gimnazjum dla konkretnej grupy. Można natomiast przedstawić wymagania, jakie powinien spełnić przeciętny uczeń na zakończenie nauki języka angielskiego w gimnazjum; zakres wiedzy i umiejętności, które powinny być rozwijane przez kolejne lata nauki w gimnazjum.

Przedstawiony poniżej program nauczania przeznaczony jest na 3 lata nauki w gimnazjum dla grupy o najniższym stopniu zaawansowania (dokładniejszy rozkład treści nauczania zawiera dołączony do kursu rozkład materiału). Należy go traktować elastycznie, pamiętając o spiralości nauczania (poszczególne elementy z pewnością będą powtarzane i rozszerzane w kolejnych latach nauki) i przede wszystkim, o dostosowaniu programu do potrzeb, możliwości i umiejętności uczniów w danej grupie.

SŁOWNICTWO	GRAMATYKA	FUNKCJE JĘZYKOWE
<p>Uczeń posługuje się bardzo podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych) w zakresie następujących tematów:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) człowiek (dane personalne, wygląd zewnętrzny, uczucia i emocje, zainteresowania); 2) dom (miejsce zamieszkania, opis domu, pomieszczeń i ich wyposażenia); 3) szkoła (przedmioty nauczania, życie szkoły); 4) praca (popularne zawody i związane z nimi czynności, miejsce pracy); 5) życie rodzinne i towarzyskie (członkowie rodziny, koledzy, przyjaciele, czynności życia codziennego, formy spędzania czasu wolnego); 6) żywienie (artykuły spożywcze, posiłki, lokale gastronomiczne); 7) zakupy i usługi (rodzaje sklepów, towary, sprzedawanie i kupowanie, korzystanie z usług); 8) podróżowanie i turystyka (środki transportu, orientacja w terenie, informacja turystyczna, zwiedzanie); 9) kultura (dziedziny kultury, uczestnictwo w kulturze); 10) sport (popularne dyscypliny sportu, sprzęt sportowy, imprezy sportowe); 11) zdrowie (samopoczucie, choroby, ich objawy i leczenie); 12) technika (korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych); 13) świat przyrody (pogoda, rośliny i zwierzęta, krajobraz); 14) elementy wiedzy o krajach obszaru języka angielskiego oraz o kraju ojczystym z uwzględnieniem kontekstu międzykulturowego oraz tematyki integracji europejskiej. 	<p>Uczeń opanował bardzo podstawowe struktury gramatyczne i stosuje je w typowych kontekstach sytuacyjnych.</p> <p>Czasy i konstrukcje zdaniowe</p> <ul style="list-style-type: none"> • odmiana czasownika <i>to be</i> • konstrukcja <i>there is/there are</i> • tryb rozkazujący • czasownik <i>have got</i> • konstrukcja <i>like/love + gerund</i> • konstrukcja <i>would like + bezokolicznik</i> • konstrukcja <i>Let's + czasownik</i> • czasowniki modalne: <i>can/can't, must/mustn't, should/shouldn't</i> • <i>Present Simple</i> - czynności trwające stale lub powtarzające się • <i>Present Continuous</i> - czynności odbywające się w chwili mówienia lub trwające przez pewien czas w teraźniejszości; czynności zaplanowane w przyszłości • <i>Past Simple</i> (czasownik <i>be</i>, czasowniki regularne i nieregularne) - czynności, które wydarzyły się w określonym momencie w przeszłości • <i>Past Continuous</i> - czynności, które trwały w przeszłości przez pewien czas lub trwały w chwili, gdy wydarzyło się coś innego • <i>Future Simple</i> - czynności przyszłe, przewidywanie, spontaniczne decyzje • konstrukcja <i>be + going + to</i> - plany i zamiary • zdania warunkowe typu 0 i 1 <p>Rzeczowniki:</p> <ul style="list-style-type: none"> • liczba mnoga rzeczowników (regularne i wybrane nieregularne) • rzeczowniki policzalne i niepoliczalne • rzeczownik odsłowny: <i>swimming, diving</i> • forma dzierżawcza rzeczownika (dopełniacz saksoński) <p>Przedimki:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedimek nieokreślony <i>a/an</i> 	<p>Uczeń posługuje się bardzo podstawowym zasobem środków językowych (zwrotów i wyrażeń), które realizują różnorodne funkcje językowe.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Identyfikacja i lokalizacja osoby • Przedstawianie siebie i innych • Opisywanie krajów i narodowości • Opisywanie postaci: dane osobowe, wygląd, osobowość • Identyfikacja i lokalizacja przedmiotu (itp. określanie miejsca położenia przedmiotów, usytuowania budynków w mieście) • Opisywanie przedmiotów i zwierząt • Opisywanie klimatu i pogody • Opisywanie miejsc (itp. pomieszczeń w domu i szkole, budynków w mieście, atrakcji turystycznych) • Rozpoczynanie, podtrzymywanie, kończenie rozmowy, sposoby zwracania się do rozmówcy • Zwroty grzecznościowe: powitanie, pożegnanie • Podziękowanie, przeproszenie • Opisywanie czynności zwyczajowych (itp. opisywanie zajęć codziennych i form spędzania czasu wolnego) • Opisywanie czynności odbywających się w chwili mówienia • Porównywanie cech osób, przedmiotów, miejsc, czynności • Opisywanie czynności i sytuacji w przeszłości, • Wyrażanie przewidywań, wydarzeń w przyszłości (itp. <i>It'll be great.</i>) • Wyrażanie planów i zamierzeń (itp. <i>I'm going to buy....</i>) • Podejmowanie spontanicznych decyzji (itp. <i>I'll take it.</i>) • Pytanie i prośba o informację • Wyrażanie upodobań (itp. <i>I like..., I love..., I □uso....</i>) • Zapytanie o upodobania (itp. <i>Do you like...?</i>) • Opisywanie miejsca i położenia • Określanie czasu i częstotliwości • Określanie odległości

	<ul style="list-style-type: none"> • przedimek określony <i>the</i> • przedimek zerowy (brak przedimka) • określniki <i>some, any, many, much, a lot of</i> <p>Zaimki:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazujące (<i>this, these, that, those</i>) • osobowe (<i>I, you, he, she, it, we, they</i>) • dzierżawcze (<i>mine, yours, his, hers, its, ours, theirs</i>) • dopełniowe (<i>me, you, him, her, it, us, them</i>) • względne (<i>who, which, where, that, whose</i>) <p>Przymiotniki:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przymiotniki określające kolor, rozmiar, kształt i narodowość • dzierżawcze (<i>my, your, his, her, its, our, their</i>) • stopniowanie przymiotników jedno i wielosylabowych (regularne i niektóre formy nieregularne) • porównania (<i>as ... as, longer than</i>) • szyk przymiotników <p>Przysłówki:</p> <ul style="list-style-type: none"> • częstotliwości (<i>always, usually, often, sometimes, □uson</i>) i ich miejsce w zdaniu • czasu przeszłego i przyszłego (<i>last week, ago, next year, at eight o'clock, tomorrow</i> itp.) • sposobu (<i>slowly</i>) • stopnia (<i>very</i>) • miejsca (<i>here, there</i>) • formy regularne i nieregularne tworzone od przymiotników (<i>slowly, □uso</i>) <p>Spojniki:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>and, but, or</i> • <i>next, then, after, before</i> • <i>because, so</i> • <i>if</i> • <i>when, while</i> <p>Przyimki:</p> <ul style="list-style-type: none"> • w okolicznikach miejsca (<i>in, on, at, over, next to</i> itp.) • w okolicznikach czasu (<i>on Monday, at ... o'clock, in</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Określanie ilości (np. <i>a lot of time, many girls</i>) • Wyrażanie ruchu i kierunku • Pytanie o drogę, kierunek • Określanie ceny, prowadzenie prostych negocjacji w sklepie • Przekazywanie informacji/opinii podanej przez inną osobę (itp. <i>She says it's... .</i>) • Określanie umiejętności, kompetencji (itp. <i>I can ski.</i>) • Określanie posiadania i przynależności • Prośba o opinię • Wyrażanie zgody lub sprzeciwu • Wyrażanie własnej opinii (itp. <i>I think... .</i>) • Potwierdzanie lub zaprzeczanie opinii • Wyrażanie pewności lub niepewności (itp. <i>Probably, I... .</i>) • Wyrażanie uczuć i emocji • Opisywanie samopoczucia, problemów zdrowotnych • Prośba o wybaczenie • Wyrażanie zainteresowania, zdziwienia, rozczarowania • Wyrażanie sugestii, dawanie rad, pocieszanie (itp. <i>You should... .</i>) • Wyrażanie zakazu i nakazu (itp. <i>You □uson't....</i>) • Wyrażanie pozwolenia (itp. <i>You can... .</i>) • Pytanie o możliwość, prośba o przyzwolenie (itp. <i>Can I ... .</i>) • Wyrażanie przyczyny i skutku (itp. <i>to...because...</i>) • Wyrażanie warunku (itp. <i>If you want to... .</i>) • Ostrzeżenie • Składanie propozycji, przyjęcie lub odrzucenie propozycji (itp. <i>Would you like...?</i>) • Prośba o przekazanie wiadomości • Zaoferowanie pomocy, prośba o pomoc (itp. <i>Can you ..., please?</i>) • Składanie gratulacji, życzeń • Prośba o powtórzenie, przeliterowanie, itp. • Pytanie o znaczenie wyrazu, prośba o wyjaśnienie
--	---	---

	<i>summer, after midnight itp.)</i> Liczebniki: <ul style="list-style-type: none"> • główne • porządkowe (<i>first, second, third, fourth, itd.</i>) 		
ROZUMIENIE	TWORZENIE	REAGOWANIE	PRZETWARZANIE
<p><u>Rozumienie ze słuchu</u></p> <p>Uczeń rozumie ze słuchu bardzo proste, krótkie wypowiedzi (np. instrukcje, komunikaty, rozmowy) artykułowane powoli wyraźnie, w standardowej odmianie języka:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) reaguje na polecenia; 2) określa główną myśl tekstu; 3) znajduje w tekście określone informacje; 4) określa intencję nadawcy/autora tekstu; 5) określa kontekst wypowiedzi. <p><u>Rozumienie tekstu czytanego</u></p> <p>Uczeń rozumie krótkie, proste wypowiedzi pisemne (np. napisy informacyjne, listy, ulotki reklamowe, jadłospisy, ogłoszenia, rozkłady jazdy i proste teksty narracyjne):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) określa główną myśl tekstu; 2) znajduje w tekście określone informacje; 3) określa intencje nadawcy/autora tekstu; 4) określa kontekst wypowiedzi (nadawcę, odbiorcę, formę tekstu). 	<p><u>Tworzenie wypowiedzi ustnej</u></p> <p>Uczeń tworzy bardzo krótkie, proste i zrozumiałe wypowiedzi ustne:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) opisuje ludzi, przedmioty, miejsca i czynności; 2) opowiada o wydarzeniach z życia codziennego; 3) przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości; 4) opisuje swoje upodobania; 5) wyraża swoje opinie i uczucia; 6) przedstawia intencje i plany na przyszłość. <p><u>Tworzenie wypowiedzi pisemnej</u></p> <p>Uczeń tworzy bardzo krótkie, proste i zrozumiałe wypowiedzi pisemne w formie prostych wyrażen i zdań (np. wiadomość, e-mail, krótki opis):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) opisuje ludzi, przedmioty, miejsca i czynności; 2) opisuje wydarzenia z życia codziennego; 3) przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości; 4) opisuje swoje upodobania; 5) wyraża swoje opinie i uczucia; 6) opisuje intencje i plany na przyszłość. 	<p><u>Reagowanie ustnie</u></p> <p>Uczeń reaguje ustnie w prosty i zrozumiały sposób w typowych sytuacjach:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) nawiązuje kontakty towarzyskie; 2) stosuje formy grzecznościowe; 3) uzyskuje i przekazuje proste informacje i wyjaśnienia; 4) prosi o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia; 5) wyraża swoje opinie i życzenia, pyta o opinie i życzenia innych; 6) wyraża swoje emocje; 7) wyraża prośby i podziękowania oraz zgodę lub odmowę wykonania prośby; 8) prosi o powtórzenie bądź wyjaśnienie (sprecyzowanie) tego, co powiedział rozmówca. <p><u>Reagowanie pisemnie</u></p> <p>Uczeń reaguje w formie prostego tekstu pisanego (np. e-mail, wiadomość) w typowych sytuacjach:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) nawiązuje kontakty towarzyskie; 2) uzyskuje i przekazuje proste informacje i wyjaśnienia; 3) prosi o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia; 4) wyraża prośby i podziękowania oraz zgodę lub odmowę wykonania prośby 	<p>Uczeń przetwarza tekst ustnie lub pisemnie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) przekazuje informacje zawarte w materiałach wizualnych (np. mapach, symbolach, piktogramach); 2) przekazuje w języku polskim główne myśli lub wybrane informacje z prostego tekstu w języku obcym.

IV. REALIZACJA PROGRAMU

A. Metody

Uczeń jest podmiotem procesu nauczania. Każdy ‘podmiot’ jest inny – uczniowie różnią się między sobą zdolnościami, umiejętnościami, zainteresowaniami, motywacją do nauki i preferowanymi stylami uczenia się. Ucząc się, wykorzystują różne strategie, techniki, a przede wszystkim różne zmysły, które dominują w procesie przyswajania wiedzy. Stąd, w jednej klasie znajdują się wzrokowcy (którzy najlepiej zapamiętują to, co zobaczą), słuchowcy (którzy najskuteczniej uczą się słuchając) i kinestetycy (którzy muszą w proces uczenia się zaangażować wszelkiego rodzaju ruch). Nauczyciel staje zatem przed niezwykle trudnym zadaniem. Powinien starać się wspierać każdego ucznia, próbując dostosować pracę na lekcjach języka angielskiego tak, aby każdy uczeń mógł znaleźć w lekcji coś dla siebie. Bardziej ambitny powinien mieć możliwość realizowania swoich aspiracji, słabszy zaś powinien móc przyswajając wiedzę i rozwijać umiejętności adekwatnie do indywidualnych potrzeb i możliwości.

Z powyższego założenia wynika **podjęcie ekлекtyczne** do nauczania języka obcego, dopuszczające różnorodność metod i technik w celu najskuteczniejszego osiągnięcia pożądanego celu. I tak, choć główny nacisk położony zostanie na metodę komunikacyjną, należy również uwzględnić wykorzystanie na lekcjach tak przydatnych metod jak metoda audiolingwalna czy metoda dramy.

Ogólna koncepcja nauczania języków obcych zakłada obecnie **humanistyczne** podejście do ucznia, traktowanie go w sposób holistyczny i uwzględnianie jego indywidualnych potrzeb, osobowości, uczuć i emocji. U podstaw tego podejścia leżą takie zasady jak:

- rozwijanie i wzmocnianie w uczniach poczucia godności, wartości i wiary we własne możliwości;
- rozwijanie świadomości własnego procesu uczenia się języka obcego;
- zachęcanie uczniów do rozwijania umiejętności samooceny;
- zachęcanie uczniów do twórczego podejścia do nauki;
- pozostawianie im wyboru odnośnie treści nauczania, form kontroli bieżącej i okresowej, a także rodzajów zadań domowych;
- poruszanie na lekcjach tematów istotnych i ciekawych dla uczniów.

Jeśli chodzi o metody nauczania, jako wiodącą proponujemy metodę **komunikacyjną**, mającą postać silnie ekлекtyczną – łączy ona w sobie wiele cech metod konwencjonalnych i niekonwencjonalnych oraz wykorzystuje w obrębie swojej koncepcji metodycznej liczne techniki wypracowane przez wcześniejsze metody.

Podejście komunikacyjne skupia uwagę na umiejętności komunikowania się w języku obcym. Celem nauki jest osiągnięcie kompetencji komunikacyjnej rozumianej jako umiejętność efektywnego porozumiewania się w sposób odpowiadający danej sytuacji. Bycie komunikatywnym obejmuje rozumienie i tworzenie wypowiedzi, przekazywanie informacji, a także bycie zrozumiałym dla innych. W omawianym podejściu większą uwagę zwraca się zatem na komunikatywność i zrozumiałość wypowiedzi niż na poprawność językową. Ćwiczenia na lekcji angielskiego powinny być zorientowane na mówienie, porozumiewanie się. Powinny swoją tematyką i formą wymagać od uczniów kreatywności i spontaniczności, a także zachęcać do częstego wykorzystywania języka. Wiele zadań na lekcji powinno

odbywać się w parach i grupach, tak aby stwarzać jak najwięcej sposobności do porozumiewania się w języku angielskim. Aby komunikacja była efektywna, uczniowie muszą jednak doskonalić nie tylko umiejętność mówienia, ale także słuchania, pisanie i czytania – aby mogli właściwie zareagować w danej sytuacji. Ponadto, skuteczna komunikacja wymaga zastosowania właściwych narzędzi językowych. W tym celu uczeń musi opanować pewien zasób słownictwa, poznać formy gramatyczne danego języka, a także funkcje wypowiedzi oraz ich wzajemne zależności. Nie można więc pominąć nauczania gramatyki i słownictwa. Te aspekty języka należy wkomponować w plan zajęć, tak aby przedstawić uczniom zastosowanie danej struktury i umożliwić wykorzystanie nowych narzędzi językowych w sytuacji komunikacyjnej.

Zanim jednak uczniowie będą w stanie poprawnie zastosować nową strukturę, należy umożliwić im pewną ilość ćwiczeń. Skuteczne są techniki zaczerpnięte z **metody audiolingwalnej**, takie jak dryl językowy (*drilling*), czyli wielokrotne powtarzanie zwrotów, struktur i słownictwa. Pomoże to uczniom przećwiczyć i dzięki temu lepiej zapamiętać nowo poznane struktury i wyrażenia. Należy jednak pamiętać, że w metodzie komunikacyjnej błędy językowe traktowane są jako naturalny element procesu uczenia się - w myśl zasady „kto nie próbuje, to się nie nauczy!”. Zakłada się, że błędy będą stopniowo eliminowane w dalszym procesie nauczania i uczenia się, wraz z naturalnym rozwojem sprawności językowych.

Skutecznym sposobem zachęcania uczniów do komunikacji jest kreowanie sytuacji, które zachęcą uczniów do porozumiewania się języku angielskim. Uczniowie muszą widzieć konkretny cel zastosowania języka obcego. Oprócz powszechnie stosowanych zadań opartych na lukach informacyjnych (*‘information gap activities’*), bardzo dobre efekty w nauczaniu języków obcych przynosi **metoda dramy**. Dzięki ćwiczeniom teatralnym uczniowie czynnie, twórczo i celowo operują językiem podczas odgrywania scenek, a także uczą się stosować właściwą intonację i tempo wypowiedzi, mimikę i gestykulację.

Eklektyzm w metodyce nauczania języków obcych pozwala na dobieranie metody do wymagań ćwiczonej sytuacji, potrzeb, umiejętności i możliwości uczniów, itp. Ważne, aby aktywizowały uczniów do pracy, a temu służą odpowiednio dobrane techniki i formy pracy.

B. Formy pracy

W celu urozmaicenia lekcji, zaleca się stosowanie odpowiednio zróżnicowanych, zbalansowanych, dostosowanych do nauczanego materiału form pracy. Mogą to być:

- praca z całą klasą (*lockstep*);
- praca indywidualna (kierowana przez nauczyciela lub samodzielna);
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca projektowa (wykonywana w szkole lub w domu).

C. Techniki pracy

Zostaną one przedstawione w odniesieniu do poszczególnych sprawności językowych, gramatyki i słownictwa, choć w rzeczywistości żadna sprawność językowa nie występuje w odosobnieniu – zwykle jedna wynika z drugiej i łączy się z kolejną. Omówione zostaną też techniki samodzielnego uczenia się i techniki indywidualizacji pracy z uczniem.

1. Słuchanie

Jest to pierwsza sprawność, z jaką uczniowie stykają się przy nauce języka obcego, podobnie jak dzieci poznają język ojczysty. Należy pamiętać o tym, by wprowadzane na lekcji języka angielskiego treści były zawsze w rzeczywistym i czytelnym dla uczniów kontekście. Będzie nim rzeczywista sytuacja klasowa, ale też oglądany program telewizyjny, program radiowy, nagranie na płycie CD, tekst czytany przez nauczyciela lub inną osobę znającą język angielski. Zrozumienie słyszanej wypowiedzi nie zawsze jest proste. Nawet znając słownictwo i różne struktury gramatyczne, uczniowie mają często problem ze zrozumieniem komunikatu. Przyczyną mogą być rozmaite czynniki zewnętrzne – hałas, szybkie tempo, niewyraźny sposób mówienia nadawcy komunikatu, bądź też przyczyny leżące po stronie ucznia – niewystarczająca znajomość języka, brak zainteresowania i koncentracji, bądź też brak strategii odbioru tekstu słuchanego. Dlatego bardzo istotna jest pomoc uczniom w opanowaniu i rozwijaniu poznanych w szkole podstawowej różnorodnych strategii komunikacyjnych. Przede wszystkim:

- warto pokazać uczniom, że przydatne jest przewidywanie wypowiedzi – zwracając uwagę na tytuł nagrania, osoby w nim uczestniczące czy też sytuację, w której odbywa się rozmowa / wypowiedź;
- warto zwrócić uwagę uczniów na ilustracje znajdujące się koło zadania, dźwięki towarzyszące nagraniu – wszystko to pomoże im lepiej zrozumieć kontekst sytuacyjny;
- warto uświadomić im, że aby zrozumieć wypowiedź, nie muszą znać znaczenia każdego słowa;
- należy zachęcić uczniów do wychwytywania ‘słów – kluczy’ (*key words*);
- należy zdefiniować zadanie przed wysłuchaniem tekstu, aby odpowiednio ukierunkować uwagę uczniów.

Warto też podkreślić przydatność podstawowych sformułowań związanych z pytaniem o znaczenie słów, prośbą o powtórzenie wypowiedzi, zapytania, jak dane słowo się pisze. Należy również podkreślić znaczenie pomocniczych komunikatów niewerbalnych, takich jak: mowa ciała (gesty, mimika), kontekst, ton wypowiedzi rozmówcy i inne okoliczności towarzyszące wypowiedzi.

Do rozwijania i sprawdzania sprawności rozumienia ze słuchu wykorzystuje się takie techniki jak:

- technika wielokrotnego wyboru sprawdzającą zrozumienie ogólnego sensu wypowiedzi;
- technika *true / false* (prawda / fałsz), przy czym uczniowie powinni umieć uzasadnić swój wybór i w przypadku odpowiedzi fałszywej – podać poprawną;
- tabela, formularz lub ankieta do wypełnienia, w przypadku zadania mającego na celu znalezienie konkretnych informacji;
- dyktando (literowanie, dyktando wyrazowe, tekst);
- zaznaczanie rozpoznanego dźwięku;

- zaznaczanie słów-kluczy;
- wybieranie właściwego obrazka lub elementu na ilustracji;
- znajdowanie różnic pomiędzy obrazkami lub tekstami;
- dopasowywanie pytań do odpowiedzi;
- podawanie właściwej kolejności obrazków lub wydarzeń;
- wykonywanie czynności zgodnej z usłyszanym poleceniem (czyli zastosowanie metody *TPR* – *Total Physical Response*).

2. Mówienie

Sprawność mówienia rozwijana jest przez uczniów już od pierwszego kontaktu z językiem. Początkowo polega na powtarzaniu za modelem (jak w metodzie audiolingwalnej), potem stopniowo dochodzi do samodzielnych wypowiedzi. Mówienie jest ściśle związane ze słuchaniem i to na tych dwóch sprawnościach oparta jest komunikacja. Skuteczne opanowanie tej sprawności wymaga stworzenia rzeczywistych sytuacji do zastosowania wyuczonych struktur i słownictwa. Zgodnie z podejściem komunikacyjnym, nauczyciel powinien kreować na zajęciach sytuacje, w których uczniowie będą chcieli porozumiewać się w języku angielskim – czyli różnego rodzaju ćwiczenia z ‘luka informacyjną’, którą uczniowie uzupełniają poprzez wymianę stosownych informacji. W tym celu uczniowie muszą opanować słownictwo i różnorodne struktury gramatyczne, a także, przede wszystkim, rozmaite wyrażenia funkcjonalne. Niezbędne do skutecznej komunikacji są także różne strategie komunikacyjne, werbalne i niewerbalne. Spośród tych drugich, warto wspomnieć o interpretowaniu mowy ciała i tonu wypowiedzi.

Strategie werbalne to m.in.:

- parafrazowanie wypowiedzi;
- wykorzystanie synonimu lub sformułowania bliskoznacznego;
- opisanie, zdefiniowanie słowa, którego uczeń nie zna w języku angielskim;
- umiejętność proszenia o pomoc, objaśnienie czy powtarzanie.

Uczniowie będą się znacznie śmieiej wypowiadali, jeżeli już na samym początku nauki języka angielskiego uświadomimy im, że ważniejsze od idealnej poprawności językowej jest skuteczne przekazanie komunikatu (zgodnie z podejściem komunikacyjnym). Dopiero zapewniwszy uczniom takie poczucie bezpieczeństwa, możemy dążyć do doskonalenia poprawności językowej, właściwej wymowy i intonacji. Należy także pamiętać, aby większy nacisk na poprawność językową położyć w fazie prezentacji i ćwiczenia nowego materiału (*practice*), niż w fazie jego praktycznego wykorzystania (*production*). Uczniów należy zachęcić do mówienia poprzez właściwe przygotowanie ich do tego. Można to osiągnąć między innymi poprzez:

- poprzedzenie wypowiedzi podaniem „banku” potrzebnych słów i wyrażeń
- wspólne stworzenie „banku” słów i wyrażeń przy pomocy techniki burzy mózgów;
- zastosowanie wizualizacji;
- zebranie pomysłów w postaci „mapy mentalnej”;
- wcześniejsze zapoznanie ich z tekstem pisanym, na którym będą mogli oprzeć swoją wypowiedź;
- wcześniejsze wysłuchanie tekstu o tematyce zbliżonej do tematu przyszłej wypowiedzi ustnej;

- zaprezentowanie ilustracji podsuwających pomysły odnośnie treści wypowiedzi;
- wykorzystanie do wypowiedzi wypełnionych formularzy, tabel, wykresów i grafów;
- wykorzystanie do wypowiedzi gotowych fragmentów tekstu wcześniej przeczytanego i pociętego na akapity / zdania;
- nauczenie zwrotów związanych z inicjowaniem, podtrzymywaniem i kończeniem rozmowy;
- ustalenie z uczniami tematów lub sytuacji szczególnie im bliskich lub przydatnych w życiu codziennym.

Techniki stosowane przy doskonaleniu sprawności mówienia to:

- powtarzanie za wzorem (indywidualne i chóralne), szczególnie przydatne przy ćwiczeniu wymowy i intonacji (metoda audiolingwalna – *drilling*);
- budowanie dialogów w oparciu o wzór;
- układanie pytań do odpowiedzi;
- udzielanie odpowiedzi na pytania;
- omawianie różnic pomiędzy obrazkami lub tekstami;
- śpiewanie piosenek;
- recytowanie wliczanek, wierszy (*tongue twisters, raps, jazz chants, poems*);
- udzielanie instrukcji lub wydawanie poleceń (TPR);
- spekulowanie na podstawie tytułu lub ilustracji;
- symulacja (odgrywanie ról w oparciu o podane informacje);
- technika dramy (inscenizowanie scenek, skeczy, adaptacji sztuk, itp.);
- opowiadanie historyjek w oparciu o bodźce wzrokowe (*storytelling*);
- zadania w parach oparte na luce informacyjnej – wymiana informacji na podstawie swojego zestawu, w celu skompletowania danych (oba zestawy uzupełniają się wzajemnie).

3. Czytanie

Z tą sprawnością językową uczniowie stykają się nie tylko w sytuacji klasowej, korzystając z tekstów w podręczniku i dodatkowych materiałów przygotowanych przez nauczyciela, ale również w swoim codziennym życiu. Rzeczywistą potrzebę czytania tekstów w języku angielskim nastoletni uczniowie odkrywają przy okazji buszowania po stronach internetowych, grając w gry komputerowe, w których polecenia są po angielsku, próbując zrozumieć różnego rodzaju instrukcje, napisy na tablicach informacyjnych czy billboardach, jak również teksty piosenek ulubionych zespołów. W miarę nabywania coraz większych kompetencji językowych, zaczną brać udział w internetowych czatach i forach dyskusyjnych, a nawet czytać książki i czasopisma dla młodzieży w języku angielskim. Podobnie jak w przypadku skutecznego słuchania czy mówienia, w celu efektywnego czytania ze zrozumieniem pomocne, a wręcz niezbędne, jest opanowanie rozmaitych strategii.

Uczniowie muszą wiedzieć jak zapytać o nieznane słowo lub wyrażenie, poprosić o pomoc, czy odwołać się do podobieństwa słów w innych znanych sobie językach. Muszą też być świadomi tego, że aby uchwycić ogólny sens przeczytanego tekstu, nie jest konieczna znajomość wszystkich słów, jakie się w nim pojawiają. Wiele można domyślić się z kontekstu, odwołując się do zdobytej wcześniej wiedzy na

temat, o którym mowa w tekście, wykorzystując rysunki towarzyszące tekstowi, tytuł, podział na akapity i określając najważniejsze myśli w nich zawarte. Rolą nauczyciela jest nauczenie lub uświadomienie uczniom tych wszystkich strategii. Tylko wtedy będą w stanie czerpać z czytania prawdziwą przyjemność.

Techniki przydatne w doskonaleniu sprawności czytania ze zrozumieniem to:

- przewidywanie treści tekstu na podstawie bodźców wizualnych lub słuchowych, tytułu tekstu, odniesienia do wiedzy ogólnej;
- czytanie dla ogólnego zrozumienia;
- zakreślanie w akapitach słów-kluczy;
- ocena przeczytanych informacji techniką prawda / fałsz i poprawianie błędnych informacji;
- czytanie dla konkretnej informacji – zaznaczanie w tekście szukanych wyrazów lub informacji;
- wypełnianie luk potrzebnymi informacjami;
- uzupełnianie tabel szczegółowymi informacjami;
- dopasowywanie obrazka do tekstu / przeczytanej informacji;
- dopasowywanie tytułów do kolejnych akapitów tekstu;
- wybieranie najlepszego tytułu tekstu spośród kilku podanych propozycji;
- ustawianie wydarzeń opisanych w tekście we właściwej kolejności;
- ustawianie szeregu ilustracji zgodnie z fabułą tekstu;
- test wyboru (wybieranie właściwej odpowiedzi do pytań związanych z tekstem);
- udzielanie odpowiedzi na pytania związane z tekstem;
- zaznaczanie danych z tekstów na diagramach, mapach, planach, rysunkach (np. trasa wycieczki);
- uporządkowanie podanych zdań lub akapitów tak, by stanowiły logiczną całość;
- uporządkowanie dialogu;
- rozdzielanie dwóch pomieszanych tekstów.

4. Pisanie

Z rzeczywistą potrzebą pisania uczniowie zetkną się zarówno w klasie, jak i w codziennym życiu pozaszkolnym, przy okazji korespondencji, kontaktowania się z cudzoziemcami za pomocą poczty elektronicznej, czy też w sposób tradycyjny (zdarza się to wśród młodzieży coraz rzadziej ale jednak!), pisząc notatki z rozmów telefonicznych, wysyłając pocztówki i kartki z życzeniami. Pretekstem do pisania jest zwykle bodziec wynikający z innej sprawności – słuchania, mówienia lub czytania, co znowu jest dowodem na to, że sprawności językowe nie występują w oderwaniu, ale nawzajem się uzupełniają. Jako przykład jednej z pierwszych, satysfakcjonujących uczniów prób pisania w języku angielskim może być wypełnienie formularza z danymi osobowymi. W rzeczywistym życiu zapewne nieraz będą wypełniać tego typu formularz (np. przy okazji podróży zagranicznych), stąd też motywacja do wykonania takiego zadania wzrasta. Rozwój sprawności pisania można znacznie przyspieszyć, jeśli tematyka zadań będzie bliska uczniom. Każda wypowiedź pisemna musi być ponadto poparta opanowaniem określonego repertuaru słów i sformułowań potrzebnego do przekazania myśli. W toku nauki, w miarę nabywania wiadomości i umiejętności, warto dbać o rozwijanie zarówno płynności, jak i poprawności wypowiedzi i bogactwo form językowych.

Strategie pomocne w opanowaniu sprawności pisania to:

- umiejętność wyboru właściwego stylu (formalnego, nieformalnego, kolokwialnego, slangowego) w zależności od adresata;
- odwołanie się do wcześniej zdobytej wiedzy na temat, na który piszemy (szczególnie ważne przy interdyscyplinarnych pracach projektowych);
- sporządzenie „banku słów-kluczy”, które uczeń może wykorzystać w swoim tekście;
- sporządzanie map mentalnych;
- znajomość łączników i skrótów;
- umiejętność korzystania z różnych źródeł (słowniki, teksty źródłowe, Internet);
- umiejętność parafrazowania.

Techniki rozwijające sprawność pisania to:

- przepisywanie (wyrazów, zwrotów, tekstów modelowych);
- dyktanda;
- dopasowywanie połówek zdań;
- wypełnianie formularza, ankiety;
- porządkowanie zdań, ustawianie ich zgodnie z kolejnością i logiką tekstu;
- kończenie zdań;
- udzielanie odpowiedzi na pytania;
- zadawanie pytań do tekstów;
- uzupełnianie dymków w historyjkach komiksowych;
- układanie samodzielnych, kilkudzaniowych wypowiedzi na zadany temat;
- pisanie notatek (np. z rozmów telefonicznych lub wiadomości SMS);
- pisanie streszczeń dłuższych wypowiedzi pisemnych.

5. Nauczanie słownictwa

Przy nauce języka obcego bardzo ważne jest uświadomienie uczniom znaczenia systematycznego uczenia się, powtarzania i utrwalania nowego słownictwa. Bez znajomości choćby podstawowych słów z różnych dziedzin życia, trudno jest mówić o jakiegokolwiek komunikacji. Dlatego tak ważne jest podsuniecie uczniom skutecznych strategii i technik zapamiętywania nowego słownictwa. Najbardziej przydatne techniki stosowane w klasie to:

- porządkowanie słów na kategorie semantyczne;
- tworzenie map wyrazowych;
- podawanie synonimów lub antonimów;
- słowotwórstwo – dodawanie przyrostków i przedrostków do rdzenia wyrazu;
- rozwiązywanie krzyżówek, rebusów i zagadek;
- uzupełnianie luk pojedynczymi wyrazami;
- rozsypanka literowa (układanie wyrazów z rozrzuconych liter);
- grupowanie wyrazów według pisowni lub wymowy;
- definiowanie słów;

- dopasowywanie wyrazów do obrazków;
- sporządzanie własnych słowniczków (również obrazkowych);
- skojarzenia i „haki pamięciowe”.

6. Nauczanie gramatyki

Gramatyka jest cementem spajającym poznane słownictwo. Powoduje lepsze porozumienie pomiędzy nadawcą a odbiorcą komunikatu. Choć, jak wspomniane było wcześniej, w podejściu komunikacyjnym należy położyć nacisk przede wszystkim na umiejętność skutecznego porozumiewania się, niż na idealne opanowanie reguł gramatycznych, to jednak ich znajomość i umiejętność zastosowania w praktyce z pewnością będą uczniowi przydatne.

Nowe konstrukcje gramatyczne mogą być wprowadzane w sposób **indukcyjny** (uczniowie sami dochodzą do reguły na bazie przedstawionego przykładu w określonym kontekście, odpowiednio naprowadzeni przez nauczyciela wskazówkami lub pytaniami pomocniczymi) lub metodą **dedukcji** (nauczyciel podaje i wyjaśnia regułę, podaje przykłady zastosowania, a następnie proponuje uczniom ćwiczenia utrwalające). Pierwszy z tych sposobów wymaga większego zaangażowania ze strony uczniów, jest zatem wskazany dla grup uczniów bardziej samodzielnych i lubiących rozwiązywanie problemów. Sposób dedukcyjny nie wymaga aktywności uczniów, nie zmusza ich do logicznego myślenia, z drugiej strony zaś zapewnia przekazanie uczniom poprawnych zasad gramatycznych i zapewne okaże się bardziej przystępny dla uczniów preferujących konkretną, systematyczną formę nauki, rozpoczynającą się od dokładnego objaśnienia reguły. W zależności od stopnia trudności wprowadzanego materiału i w celu uatrakcyjnienia sposobu nauczania, warto oba te sposoby stosować naprzemiennie.

Pomocna w nauczaniu gramatyki jest technika **drylu** językowego (technika typowa dla metody audiolingwalnej), która daje możliwość wielokrotnego przećwiczenia i powtórzenia tej samej struktury. *Drilling* należy rozpocząć od **drylu mechanicznego** (nie wymagającego zrozumienia treści przekazu, ale za to pozwalającego na zautomatyzowanie danej struktury), poprzez **dryl konstruktywny** (wymagający zrozumienia zdania w celu stworzenia stosownej odpowiedzi), a skończyć na **drylu komunikacyjnym** (jest to nadal dryl kontrolowany, ale uczeń bodziec werbalny nauczyciela uzupełnia własnym zdaniem).

Inne przydatne w nauczaniu gramatyki techniki to:

- parafrazowanie (podawanie nowego zdania tak, aby znaczyło to samo, co zdanie podane), np.
He can't lift this suitcase, he's too weak. – He isn't _____
- podawanie właściwej formy czasownika, np.
Jane (watch) _____ TV for ages, that's why her eyes are so red.
- tłumaczenie wyrażenia w nawiasie na język angielski, np. *You (nie wolno) _____ touch that plug!*
- uzupełnianie luk, np. *The plane will take off _____ six o'clock.*
- technika wielokrotnego wyboru, np.
- *John is the _____ in the class*
tall b) tallest c) taller
- rozsypanki wyrazowe, z których należy ułożyć poprawne zdania.

7. Techniki kształcenia samodzielnego uczenia się

Jak już wspomniano w założeniach programowych, podstawa programowa kształcenia ogólnego obliguje nauczycieli do rozwijania u uczniów umiejętności samodzielnego uczenia się. Aby uczeń był w stanie samodzielnie kierować swoim procesem uczenia się języka angielskiego, jak również korzystać z różnych źródeł wiedzy, należy najpierw zapoznać go z różnymi sposobami uczenia się, a przede wszystkim – pomóc mu rozpoznać preferowany styl uczenia się. Pomocne uczniowi będą ponadto:

- trening strategii pomocnych w opanowaniu sprawności językowych (była o nich mowa przy okazji omawiania poszczególnych sprawności);
- umiejętność korzystania ze słownika – należy wyjaśnić uczniom jak uporządkowane są wyrazy, co oznaczają poszczególne skróty itp.;
- umiejętność prowadzenia notatek – dobrze jest zachęcić ucznia do zaznaczania, podkreślania ważniejszych treści, stosowania skrótów, wypunktowywania itp.;
- umiejętność dokonywania samooceny (czyli o właściwe, tj. krytyczne, ocenianie swojego wkładu pracy w uczenie się danego materiału oraz wyniku tej pracy);
- umiejętność wyszukiwania dodatkowych materiałów i korzystania z nich (krytyczna analiza);
- umiejętność współpracy z innymi, wspólne odpytywanie się i dzielenie zdobytymi informacjami;
- systematyczność w odrabianiu zadań domowych.

Należy zachęcać uczniów do stosowania różnorodnych technik sprzyjających rozwojowi samodzielności w uczeniu się, na przykład:

- odgadywanie znaczenia słów z kontekstu;
- poznanie symboli transkrypcji fonetycznej i kształcenie umiejętności poprawnego odczytywania zapisu fonetycznego (praca ze słownikiem);
- skojarzenia wizualne lub werbalne (również w innych językach) nowych słów („haki pamięciowe”);
- poznawanie reguł słowotwórstwa;
- poznawanie skrótów używanych w słownikach w celu doskonalenia umiejętności korzystania ze słowników;
- poznawanie zasad korzystania z encyklopedii i leksykonów;
- kształcenie umiejętności korzystania z zasobów Internetu (zwracając uwagę na krytyczne analizowanie informacji i odpowiednie selekcjonowanie treści zamieszczonych w sieci);
- sprawdzanie poprawności wykonanych zadań z kluczem odpowiedzi;
- poznawanie i stosowanie technik kompensacyjnych (np. opisywanie słowa, prośba o powtórzenie lub potwierdzenie informacji);
- wzajemne przepytывanie się uczniów z materiału poznanego na lekcji;
- powtarzanie i zbieranie słownictwa w formie „map mentalnych”;
- samoocena wiadomości i umiejętności (np. *‘Can Do’ statements*) - wskazane jest zachęcenie uczniów do korzystania z „**Europejskiego portfolio językowego**”, przy pomocy którego mogą ocenić swój poziom poszczególnych umiejętności językowych.

8. Techniki indywidualizacji pracy

W każdej grupie językowej, mimo podziału zgodnie z poziomem zaawansowania uczniów, znajdują się osoby, które umieją więcej, i takie, których znajomość języka angielskiego jest słabsza. Każda grupa to także zbiór uczniów o zróżnicowanych możliwościach, preferencjach i stylach uczenia oraz umiejętnościach językowych. Zdarzają się również uczniowie z różnymi dysfunkcjami, jak choćby dysleksja czy dysgrafia, a także nastolatki, którzy wykazują nadpobudliwość ruchową. Jest więc dla nauczyciela ogromnym wyzwaniem, aby dostosować proces dydaktyczny do indywidualnych możliwości i oczekiwań każdego ucznia. Tym, którzy wykazują niski poziom umiejętności, można zaproponować zajęcia wyrównawcze. Uczniom z dysfunkcjami – zajęcia korekcyjno-kompensacyjne. Z uczniami szczególnie uzdolnionymi można pracować podczas dodatkowych zajęć w ramach kółek zainteresowań. Niezależnie zaś od oferty zajęć dodatkowych, należy starać się tak zróżnicować podstawowe zajęcia lekcyjne, aby każdemu uczniowi umożliwić stosowny progres. Pomocne w procesie indywidualizacji nauczania mogą być poniższe techniki:

- **Zróżnicowane poziomy zadań** – technika wykonywanego zadania jest ta sama, ale uczniowie o większych umiejętnościach mają przykładowo więcej elementów do znalezienia, dłuższy lub trudniejszy tekst, itp.
- **Możliwość wyboru zadań** – kilka zróżnicowanych pod kątem trudności zadań z podobnej tematyki do wyboru, uczeń sam decyduje, które zadanie jest w stanie lub chce wykonać. Dobrze jest też pozwolić uczniom na wybór tematu pracy projektowej, lektury do czytania, itp. Możliwość ostatecznego decydowania (mimo, że wybór jest zazwyczaj ograniczony przez nauczyciela) o pracy do wykonania zwiększa motywację uczniów do wykonania zadania.
- **Dodatkowe zadania dla tzw. *fast finishers*** – ważne jest, aby to były zadania sprawiające przyjemność, np. zagadki, krzyżówki, rebusy, interesujący tekst do czytania. Wcześniejsze wykonanie zadania, powinno być nagrodzone.
- **Asystenci nauczyciela** – wykorzystanie potencjału uczniów zdolniejszych, bardziej ambitnych do pomocy wolniej pracującym kolegom / koleżankom, sprawdzania poprawności wykonanych zadań, przygotowywania drobnych pomocy dydaktycznych, itp. Często słabsi uczniowie mają więcej odwagi, by zwrócić się z pytaniem do kolegi / koleżanki, niż do nauczyciela. W ten sposób dowartościujemy też „asystentów” – będą czuli się potrzebni, a poprzez pomaganie innym, sami będą powtarzali i utrwalali określony materiał językowy.
- **Organizowanie pracy w parach i grupach** – dzięki czemu większa liczba uczniów w tym samym czasie aktywnie wykorzystuje ćwiczone konstrukcje.
- **Stosowanie gier i zabaw** – co sprzyja utrwaleniu struktur gramatycznych, słownictwa i funkcji językowych w swobodny i często niekonwencjonalny sposób. Przy zachowaniu odpowiedniej dyscypliny w klasie, nawet najbardziej negatywnie nastawieni uczniowie zaangażują się w proces nauki, a przecież o to też chodzi, zwłaszcza pracując z grupą uczniów gimnazjum.

9. Korelacja treści z różnych przedmiotów / prace projektowe

Podstawa programowa podkreśla dbałość o wszechstronny rozwój ucznia, jak również holistyczne podejście do procesu kształcenia. Ważne bowiem jest, aby wiedzę i umiejętności, jakie uczeń zdobędzie na zajęciach z danego przedmiotu, umiał skutecznie wykorzystać na lekcjach z innych przedmiotów, a także, przede wszystkim, w życiu poza szkołą. Nauczyciele języka angielskiego mają w tym zakresie nieograniczone możliwości, gdyż język jest jedynie narzędziem, które wykorzystujemy do zdobywania, przetwarzania i przekazywania treści. Należy wykorzystać tę sposobność i poprzez naukę języka, przekazać nastolatkom jak najwięcej wiedzy z różnych dziedzin.

Znakomicie nadają się do tego prace projektowe, podczas których uczniowie mogą w praktyce wykorzystać wiedzę i umiejętności zdobyte zarówno na lekcjach języka angielskiego, podczas zajęć z innych przedmiotów, jak i wiedzę ogólną, zdobytą poza szkołą. Prace projektowe pozwalają także rozwijać samodzielność nastolatków w uczeniu się – muszą dokonać selekcji materiału, odpowiednio korzystać z różnych materiałów źródłowych i pomocy naukowych (np. słowników). Jeśli dołączymy do tego podstawowe słownictwo z różnych dziedzin, ułatwimy uczniom zdobywanie w przyszłości wiedzy podanej w języku obcym.

Prace projektowe często wykonywane są zespołowo, dzięki czemu uczniowie mogą doskonalić swoje umiejętności interpersonalne, kształtować postawę współpracy, tolerancji i otwartości na opinie i potrzeby innych. Podczas grupowych prac na lekcjach ważne jest dopilnowanie, aby wszyscy członkowie grupy aktywnie w tej pracy uczestniczyli. Każdy uczeń powinien mieć określone zadanie do wykonania i czuć się współodpowiedzialnym za realizację projektu.

Planując efektywne prace projektowe, należy uwzględnić niezbędne fazy projektu:

- podział na grupy;
- określenie tematu projektu (optymalnie - wybór dokonany przez uczniów), potrzebnych materiałów i rodzajów zadań, czasu na wykonanie pracy;
- powtórzenie niezbędnego do pracy słownictwa i struktur (bardzo przydatna jest tu technika burzy mózgów i mapy mentalne);
- zbieranie i selekcja materiałów (wykorzystanie różnorodnych źródeł informacji);
- przydział zadań (można każdemu uczniowi w grupie przydzielić inne zadanie, biorąc pod uwagę indywidualne zdolności, umiejętności i preferencje);
- praktyczna realizacja projektu;
- prezentacja na forum klasy;
- samoocena i ocena przez nauczyciela i innych uczniów (w przypadku prac projektowych należy przede wszystkim ocenić zaangażowanie, wkład pracy każdego członka grupy w ostateczny wygląd pracy).

Waga pracy projektowej jest ogromna z tego względu, że gotowy produkt daje uczniom poczucie satysfakcji. Dzięki niemu nabierają poczucia własnej wartości i wiary we własne możliwości, wzrasta też ich motywacja do nauki. Jest to również okazja dla słabszych językowo uczniów, aby wykazać się w zadaniach wymagających również umiejętności pozajęzykowych, np. wyszukiwania informacji, koordynacji działań w zespole czy też artystycznych.

10. Nauczanie zagadnień kulturowych

Zajęcia z języka angielskiego to nie tylko nauka języka. Narzędzie komunikacji jest nierozdzielnie związane z ludźmi, którzy się nim posługują, a zatem również ich kulturą, historią i zwyczajami. Dlatego nauczanie zagadnień kulturowych związanych z danym obszarem języka angielskiego stanowi integralną, nieodzowną część procesu nauczania języka. Ponadto, poprzez poznawanie historii, tradycji i zwyczajów w innych krajach, ze szczególnym uwzględnieniem państw anglojęzycznych, kształtujemy w uczniach świadomość językową, a jednocześnie postawy ciekawości, otwartości i tolerancji wobec innych kultur.

Do prezentacji i poznawania zagadnień kulturowych proponujemy następujące techniki:

- czytanie i słuchanie tekstów zawierających informacje o krajach anglojęzycznych, w tym czasopiśmie językowych, fragmentów literatury (w wersji uproszczonej);
- oglądanie rysunków, zdjęć, filmów czy teledysków;
- korespondencja w języku angielskim (w sposób tradycyjny lub drogą elektroniczną, np. poprzez czat, fora dyskusyjne, gry online, itp.);
- wymiana zagraniczna z młodzieżą z innych krajów (np. program Comenius, eTwinning).

Wśród zagadnień kulturowych jakie sugerujemy uwzględnić na lekcjach języka angielskiego w gimnazjum znajdują się:

- czynności życia codziennego;
- tradycje i zwyczaje;
- święta i uroczystości, tj. *Christmas, Halloween, Easter, Valentine's Day, Pancake Day, April Fool's Day* itp.;
- relacje w rodzinie i w pracy;
- edukacja;
- moda;
- kultura, np. film, muzyka, literatura;
- wydarzenia historyczne;
- sławni przedstawiciele kultury i nauki;
- sport;
- podróże, turystyka – atrakcje turystyczne;
- różne odmiany języka – dialekty, język potoczny, slang, itp.

Poznawanie tych zagadnień związane jest z odniesieniem ich do swego własnego kraju, dokonywaniem porównań, a co za tym idzie – rozwijaniem poczucia tożsamości narodowej, a jednocześnie świadomości przynależności do wspólnoty międzynarodowej.

11. Inne techniki pracy uatrakcyjnijające lekcje

Niewątpliwie nadrzędnym celem zajęć z języka angielskiego jest przekazanie uczniom wiedzy – słownictwa, zasad gramatycznych, wyrażen funkcjonalnych – oraz rozwijanie w nich sprawności językowych. Efektywna nauka pozwala uczniom również doskonalić umiejętności pozajęzykowe – m.in. współdziałanie, wyszukiwanie i krytyczne analizowanie informacji, logiczne myślenie – spekulowanie i wyciąganie wniosków. Uczniowie kształtują także pożądane postawy, umożliwiające sprawne i odpowiedzialne funkcjonowanie we współczesnym świecie. Warto jednak pamiętać, że mamy do czynienia z młodymi nastolatkami, których nie łatwo zachęcić do pracy, zmotywować do nauki. Dlatego, zwłaszcza w tej grupie wiekowej, niezwykle ważne jest zaoferowanie uczniom różnorodnych ćwiczeń, tematów, które ich zaintrygują i zadań, które będą stanowić wyzwanie i przynosić satysfakcję. Nie wolno również zapominać o uwzględnieniu elementów zabawy.

- Wiele pomysłów na różnego rodzaju **gry językowe** znaleźć można w bogatej ofercie materiałów dodatkowych (np. w *Inspiration Builder* dla podręcznika *New Inspiration* lub w *Teacher's Resource File* dla podręcznika *Switch into English*). Dużo pomysłów można również znaleźć na stronie internetowej www.macmillan.pl, oraz w licznych materiałach dodatkowych wydawnictwa Macmillan).

- Mając na uwadze fascynację **muzyką** wśród nastolatków, sugerujemy wykorzystać współczesne przeboje na lekcjach języka angielskiego. Podkreślając słowo współczesne, proponujemy przekazać wybór nagrań w ręce uczniów – mogą wytypować piosenkę, przynieść nagranie, a nawet pokusić się o opracowanie dla innych ćwiczenia z wykorzystaniem tekstu swojej ulubionej piosenki. Takie rozwiązanie zapewnia zaangażowanie uczniów, jak również wpływa na lepsze zapamiętanie materiału językowego, przekazanego uczniom w formie lubianej przez nich muzyki.

- Proponujemy wykorzystać na lekcjach techniki teatralne, tzw. '**dramę**': odgrywanie różnego rodzaju scenek, dialogów, inscenizacji to atrakcyjna forma nauki, która stymuluje aktywne wykorzystanie przez uczniów języka angielskiego w konkretnej sytuacji. Przydzielenie roli pozwala uczniom wcielić się w kogoś, kim naprawdę nie są, dzięki czemu zmniejsza się blokada wypowiedzi ustnej w języku obcym. Scenki mogą mieć oczywiście charakter żartobliwy, np. w formie *Sketches*, które zamieszczone są w serii *New Inspiration*.

- **Techniki multimedialne** to ocean możliwości doskonalenia języka angielskiego. Komputer to nierzadko codzienne narzędzie komunikacji i zabawy współczesnego nastolatka. Internet to często podstawowe źródło informacji, a także komunikacji ze znajomymi. Wszystko to można w fantastyczny sposób wykorzystać do nauki języka angielskiego, dzięki czemu wzrośnie motywacja uczniów do nauki, jak również przyjemność z wykonywania konkretnych zadań. Warto również wykorzystać takie techniki multimedialne jak praca w wykorzystaniem DVD czy tablicy interaktywnej, jeśli w danej szkole są ku temu możliwości. Pamiętajmy, że im więcej używamy elementów bliskich nastolatkowi, tym przyjemniejsza i bardziej efektywna stanie się nauka.

V. OCENIANIE

A. Ocena osiągnięć uczniów

Integralną częścią nauczania jest ocenianie, które polega na bezustannym zbieraniu informacji o przebiegu procesu nauczania / uczenia się. Jest to również swojego rodzaju sposób na zachęcanie i stymulowanie uczniów do ich dalszego rozwoju.

Rozróżniamy dwie zasadnicze funkcje oceniania: diagnostyczną / bieżącą i klasyfikującą / sumującą. Różnice pomiędzy nimi obrazuje następująca tabela:

Ocenianie diagnostyczne / bieżące	Ocenianie klasyfikujące / sumujące
<p>1. Ma na celu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • monitorowanie postępów i rozwoju ucznia • sprawdzenie skuteczności zastosowanych metod i technik nauczania • rozpoznanie indywidualnych potrzeb każdego ucznia • nakreślenie kierunku dalszej pracy <p>2. Jest procesem ciągłym, wspomagającym</p> <p>3. Wyniki podane są w taki sposób, w jaki zdecyduje szkoła i sam nauczyciel (szeroki wachlarz możliwości)</p> <p>4. Jest szczególnie przydatne nauczycielowi, uczniowi i jego rodzicom, stanowiąc dla nich informację zwrotną</p> <p>5. Ma postać:</p> <ul style="list-style-type: none"> • formalną: testy, sprawdziany, itp. • nieformalną: obserwacja zaangażowania ucznia w proces uczenia się	<p>1. Ma na celu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • monitorowanie działania systemu szkolnego w dłuższym okresie czasu • porównanie osiągnięć uczniów z określonymi standardami • globalne sprawdzenie jakości nauczania <p>2. Ma charakter okresowy i odbywa się w ściśle określonym czasie (zwykle na koniec semestru, roku szkolnego czy cyklu nauczania)</p> <p>3. Najczęściej bazuje na pisemnych lub ustnych testach przygotowanych według wymaganych procedur</p> <p>4. Jest przydatne dla celów statystycznych, szczególnie dla nadzoru (np. kuratorium)</p>

Właściwe ocenianie powinno być oparte na kilku fundamentalnych zasadach:

1. Uczniowie powinni być poinformowani o kryteriach oceniania nakreślonych w Przedmiotowym Systemie Oceniania (PSO) i o wszystkich obszarach aktywności, jakie będą podlegały ocenie. Warto je uzgodnić wspólnie z uczniami i przedstawić w formie kontraktu klasowego, który następnie obie strony – zarówno uczniowie jak i nauczyciel – obowiązane są przestrzegać.
2. Przedmiotowy System Oceniania powinien być spójny z Wewnątrzszkolnym Systemem Oceniania (WSO).
3. Ocenianiu powinno podlegać przede wszystkim to, co uczeń umie i jak posługuje się zdobytą wiedzą. Uczniów należy też zachęcać do samooceny, porównania jej wyników z informacją zwrotną o postępach otrzymaną od nauczyciela, a następnie omówić z nimi ewentualne rozbieżności w postrzeganiu tychże postępów. Wskazane jest, aby uczniowie gromadzili te dane

np. we własnym „Portfolio językowym”, wraz z próbkami własnych dokonań, co pozwoli na wyraźne udokumentowanie przyrostu wiedzy.

Ogólnie, postępy nauczania i osiągnięcia uczniów można ocenić na podstawie:

- prac klasowych: testów osiągnięć – np. na zakończenie rozdziału, testów semestralnych i testu końcowego;
- kartkówek – zapowiedzianych i niezapowiedzianych krótkich testów, sprawdzających stopień opanowania materiału z 1-3 ostatnich lekcji;
- prac domowych;
- prac pisemnych;
- odpowiedzi ustnych;
- prac projektowych (oceniając zarówno proces ich powstawania, jak i sam produkt);
- bieżącej obserwacji – aktywności na zajęciach;
- samooceny uczniów (m.in. *Self-Check Tests*).

Należy jednak pamiętać, że znajomość języka, rozumianego jako narzędzia komunikacji, nie jest wiedzą, którą można ocenić jedynie za pomocą sprawdzianów i różnorodnych prac ustnych czy pisemnych. Znajomość języka to również skuteczność przekazu, efektywny odbiór wypowiedzi w obcym języku i gotowość do zareagowania stosownie do rzeczywistej sytuacji, świadomość różnic językowych i kulturowych, umiejętność logicznego myślenia, przetwarzania informacji i wiele innych czynników, których ani test, ani egzamin gimnazjalny, nie są w stanie ocenić. Dlatego należy podkreślić bieżącą obserwację uczniów - tylko systematyczne diagnozowanie uczniów pozwoli ocenić ich zaangażowanie w proces dydaktyczny i postęp w nauce. Warto również podkreślić konieczność oceniania każdego ucznia osobno – jego rzeczywistego postępu w stosunku do predyspozycji, indywidualnych możliwości i umiejętności. Nie jest to zadanie łatwe, gdyż mając w grupie kilkunastu uczniów, z których każdy jest inny, nie można ich mierzyć jedną miarą. Jest to jednak niezbędne, aby dostrzec postęp każdego ucznia, tym samym motywując go do dalszej nauki.

1. Przykładowy przedmiotowy system oceniania

W każdej szkole obowiązuje Wewnątrzszkolny System Oceniania (WSO), do którego nauczyciel języka angielskiego musi się dostosować. Zachęcamy oczywiście do wszelkich innowacyjnych rozwiązań na lekcjach – np. system punktowy, system kar i nagród, plusów i minusów – im ciekawszy pomysł na zmotywowanie uczniów do nauki, tym skuteczniejszy zapewne okaże się system ewaluacyjny. Ważne jednak, aby system oceniania języka angielskiego w rozliczeniu semestralnym współgrał z WSO. Ważne też, aby był przedstawiony uczniom na początku nauki języka – a jeszcze lepiej, wraz z nimi wypracowany! Jeśli punkty kontraktu będą ustalone wspólnie z uczniami, łatwiej będzie egzekwować przestrzeganie poszczególnych punktów kontraktu.

Zaprezentowany poniżej przedmiotowy system oceniania to tylko przykład jednego z wielu rozwiązań. Tworząc go, uwzględnione zostały następujące obszary wiedzy i umiejętności ucznia:

- Gramatyka i słownictwo
- Słuchanie

- Mówienie
- Wymowa
- Czytanie
- Pisanie
- Prowadzenie zeszytu / zeszytu ćwiczeń
- Praca domowa
- Praca projektowa
- Sprawdzian wiadomości / test
- Umiejętność pracy w grupie
- Umiejętność samodzielnego uczenia się
- Pilność / zaangażowanie ucznia.

2. Kontrakt

1. System oceniania jest oparty na zasadzie sprawiedliwości.
2. Ocenianiu podlegają następujące rodzaje aktywności ucznia: sprawdziany, kartkówki, odpowiedzi ustne, prace domowe, ćwiczenia wykonywane w klasie, prace projektowe indywidualne i grupowe, zeszyt, umiejętność samodzielnego uczenia się i samooceny postępów nauczania, pilność.
3. Uczeń oceniany jest na dwa sposoby:
  - a) na bieżąco:
    - by pomóc mu rozpoznać i zrozumieć swoje mocne i słabe punkty oraz dać mu wyraźne wskazówki, nad czym powinien więcej pracować (ustalenie obszarów pracy wyrównawczej i pomocy);
    - by przekazać rodzicom / opiekunom informacje o jego postępach, mocnych i słabych stronach, a także wskazać, w jaki sposób powinien pracować, aby osiągnąć poprawę;
    - by dać nauczycielowi informację zwrotną na temat efektywności jego nauczania, właściwości doboru materiałów, oraz by pomóc w adaptowaniu planu nauczania, jeśli zachodzi taka potrzeba;
  - b) okresowo:
    - by przekazać uczniowi, rodzicom / opiekunom i nauczycielom obraz postępów, aktywności i osiągnięć w języku angielskim pod koniec pewnej części programu nauki (np. koniec semestru / roku szkolnego / danego cyklu nauczania);
    - by dostarczyć informacji nauczycielowi odpowiedzialnemu za następny etap nauki.
4. Kontroli postępów nauczania dokonuje się:
  - a) przy pomocy obiektywnych sprawdzianów lub testów;
  - b) poprzez obserwacje innych rodzajów aktywności ucznia, według załączonych kryteriów.
5. Uczeń ma prawo poprawić lub zaliczyć pracę klasowa w terminie wyznaczonym przez nauczyciela, nie później jednak niż na tydzień przed klasyfikacją. Dotyczy to również sprawdzianów, na których uczeń był nieobecny.
6. W ciągu semestru przewiduje się co najmniej dwie prace klasowe, zapowiadane uczniom min. tydzień przed planowanym terminem.
7. Kartkówki (oznaczone w dzienniku kolorem zielonym) sprawdzają wiadomości z bieżącego działu i nie muszą być zapowiadane. Jeżeli uczeń był nieobecny na kartkówce, odpowiedni materiał może zaliczyć w formie odpowiedzi ustnej.

8. Poprawione prace pisemne uczeń dostaje do wglądu nie później niż w tydzień po przeprowadzeniu sprawdzianu, kartkówki zaś na następnej lekcji, o ile jest to możliwe.
9. Ocena za pracę w grupie i pilność przyznaje się na koniec semestru.
10. Uczeń ma prawo być nieprzygotowany do lekcji dwa razy w ciągu semestru, co zostaje odnotowane przez nauczyciela w karcie obserwacji ucznia przed rozpoczęciem danej lekcji. Nie obejmuje to zwolnienia z pisania zapowiedzianej pracy klasowej.
11. Jeżeli uczeń opuścił więcej niż 50% lekcji, może być niesklasyfikowany z języka angielskiego.
12. Uczeń z opinią z poradni psychologiczno-pedagogicznej na temat specyficznych trudności w uczeniu się, pisze prace klasowe, kartkówki i prace domowe dostosowane do swoich potrzeb i możliwości.
13. Uczeń z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim uczy się według odrębnego programu gimnazjum specjalnego. Oceniany jest zgodnie z wkładem pracy i wysiłkiem proporcjonalnym do swoich możliwości.
14. Ocena celującą może otrzymać uczeń, który spełnia wszystkie warunki konieczne do uzyskania oceny bardzo dobrej, a dodatkowo wykazuje się wiedzą znacznie wykraczającą poza program nauczania obowiązujący na jego poziomie, wykonuje ciekawe pomoce naukowe lub interdyscyplinarne prace projektowe, bierze udział w konkursach przedmiotowych i odnosi w nich sukcesy.
15. Ocena niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie spełnia kryteriów dla oceny dopuszczającej, nie wykorzystuje pomocy w postaci zajęć wyrównawczych, pracuje poniżej swoich możliwości i nie wykazuje chęci nadrobienia zaległości.
16. Podane niżej kryteria ocen stosuje się w połączeniu z treściami przewidzianymi w rozkładach materiału na dany semestr / rok nauczania w oparciu o wybrany i zatwierdzony przez dyrektora szkoły program nauczania.

3. Szczegółowe kryteria oceniania

Skala ocen	Gramatyka i słownictwo Osiągnięcia ucznia:
6	<ul style="list-style-type: none"> • dobrze opanował i swobodnie stosuje w praktyce zagadnienia gramatyczne określone w rozkładzie materiału i niektóre wykraczające poza nakreślone ramy • potrafi budować złożone zdania, poprawne pod względem gramatycznym i logicznym • posiada bogaty zasób słownictwa, obejmujący tematykę określoną w rozkładzie materiału i wykraczający poza nią • zna i stosuje w praktyce wyrażenia potoczne przedstawione w podręczniku i wiele wyrażeń z innych źródeł, jak prasa, telewizja i Internet • zna i z powodzeniem stosuje różne techniki wyszukiwania znaczenia wyrazów • samodzielnie posługuje się różnego rodzaju słownikami

5	<ul style="list-style-type: none"> • dobrze opanował i stosuje w praktyce zagadnienia gramatyczne określone w rozkładzie materiału • potrafi budować spójne zdania, poprawne pod względem gramatycznym i logicznym • posiada bogaty zasób słownictwa, obejmujący tematykę określoną w rozkładzie materiału • zna i stosuje w praktyce wyrażenia potoczne przedstawione w podręczniku • zna i stosuje różne techniki wyszukiwania znaczenia wyrazów • samodzielnie posługuje się różnego rodzaju słownikami
4	<ul style="list-style-type: none"> • dość dobrze opanował i stosuje w praktyce zagadnienia gramatyczne określone w rozkładzie materiału • potrafi budować w większości przypadków spójne zdania, na ogół poprawne pod względem gramatycznym i logicznym • posiada szeroki zasób słownictwa, obejmujący tematykę określoną w rozkładzie materiału • zna i stosuje w praktyce większość wyrażen potocznych przedstawionych w podręczniku • zna i stosuje różne techniki wyszukiwania znaczenia wyrazów • samodzielnie posługuje się słownikiem polsko-angielskim i angielsko-polskim
3	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie opanował i stosuje w praktyce niektóre zagadnienia gramatyczne określone w rozkładzie materiału • nie zawsze potrafi budować spójne zdania – na ogół są one bardzo krótkie i proste – często popełnia błędy gramatyczne i logiczne • na ogół używa słownictwa odpowiedniego do zadania, choć w ograniczonym zakresie – zna niewiele słów o charakterze bardziej złożonym czy abstrakcyjnym • zna i stosuje w praktyce niektóre wyrażenia potoczne przedstawione w podręczniku • zna różne techniki wyszukiwania znaczenia wyrazów, ale ma problemy z wyborem wyrazu pasującego do kontekstu
2	<ul style="list-style-type: none"> • opanował niewiele zagadnień gramatycznych określonych w rozkładzie materiału • potrafi budować zdania, ale przeważnie niespójne, z dużą ilością błędów gramatycznych i logicznych • dysponuje bardzo ograniczonym zakresem słownictwa odpowiedniego do zadania • zna i stosuje w praktyce bardzo niewiele wyrażen potocznych i codziennego słownictwa, często popełnia błędy • ma duże problemy w korzystaniu ze słownika, wymaga pomocy ze strony nauczyciela przy wyszukiwaniu znaczenia wyrazów i wybieraniu wyrazu pasującego do kontekstu

1	<ul style="list-style-type: none"> • nie opanował zagadnień gramatycznych ani leksykalnych określonych w rozkładzie materiału • nie potrafi budować spójnych zdań, nawet z pomocą nauczyciela • nie potrafi skutecznie korzystać ze słownika
----------	---

Skala ocen	Słuchanie Osiągnięcia ucznia:
6	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi zrozumieć ogólny sens różnorodnych tekstów i rozmów opartych na materiale kursowym i wykraczającym poza niego, np. rozumie dialogi z filmów i sens popularnych piosenek • potrafi zrozumieć kluczowe informacje w różnorodnych tekstach i rozmowach i wyłonić z nich błędy • potrafi wydobyć szczegółowe informacje i stosownie do nich zareagować, np. zrobić na ich podstawie notatkę, uszeregować zdarzenia, czy wypełnić tabelkę • potrafi z łatwością rozpoznać uczucia i reakcje mówiącego • potrafi z łatwością rozróżniać dźwięki, głoski, akcent wyrazowy i zdaniowy • potrafi z łatwością zrozumieć polecenia nauczyciela
5	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi zrozumieć ogólny sens różnorodnych tekstów i rozmów opartych na materiale kursowym • potrafi zrozumieć kluczowe informacje w różnorodnych tekstach i rozmowach i wyłonić z nich błędy • potrafi wydobyć szczegółowe informacje i stosownie do nich zareagować, np. zrobić na ich podstawie notatkę, uszeregować zdarzenia, czy wypełnić tabelkę • potrafi z łatwością rozpoznać uczucia i reakcje mówiącego • potrafi z łatwością rozróżniać dźwięki, głoski, akcent wyrazowy i zdaniowy • potrafi z łatwością zrozumieć polecenia nauczyciela
4	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi zazwyczaj zrozumieć ogólny sens różnorodnych tekstów i rozmów • potrafi zrozumieć większość kluczowych informacji w różnorodnych tekstach i rozmowach • potrafi wydobyć większość potrzebnych informacji i stosownie do nich zareagować, np. zrobić na ich podstawie krótką notatkę, uszeregować zdarzenia, czy wypełnić tabelkę • potrafi rozpoznać uczucia i reakcje mówiącego • potrafi rozróżniać dźwięki, głoski i akcent w większości wyrazów i zdań

	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi zrozumieć polecenia nauczyciela
3	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi czasami zrozumieć ogólny sens różnorodnych tekstów i rozmów • potrafi zrozumieć część kluczowych informacji w różnorodnych tekstach i rozmowach • potrafi wydobyć część potrzebnych informacji i stosownie do nich zareagować, np. dopasować różne elementy, uszeregować zdarzenia, czy wypełnić tabelkę • potrafi zazwyczaj rozpoznać uczucia i reakcje mówiącego • potrafi rozróżnić większość dźwięków i głosek, ale ma problemy z rozpoznaniem akcentu wyrazowego i zdaniowego • potrafi zazwyczaj zrozumieć polecenia nauczyciela
2	<ul style="list-style-type: none"> • rzadko potrafi zrozumieć ogólny sens różnorodnych tekstów i rozmów • potrafi zrozumieć kilka kluczowych informacji w różnorodnych tekstach i rozmowach • potrafi wydobyć niedużą część potrzebnych informacji, by stosownie do nich zareagować, np. dopasować różne elementy, uszeregować zdarzenia czy wypełnić tabelkę • potrafi czasami rozpoznać uczucia i reakcje mówiącego • potrafi rozróżnić niektóre dźwięki i głoski, ale rzadko rozpoznaje akcent wyrazowy i zdaniowy • potrafi zrozumieć polecenia nauczyciela, ale z pomocą lub podpowiedziami
1	<ul style="list-style-type: none"> • najczęściej nie potrafi zrozumieć ogólnego sensu tekstów ani rozmów • nie potrafi zrozumieć prawie żadnych kluczowych informacji w tekstach ani rozmowach • nie potrafi wydobyć żadnych potrzebnych informacji, by stosownie do nich zareagować, np. dopasować różne elementy, uszeregować zdarzenia czy wypełnić tabelkę • prawie nigdy nie rozpoznaje uczuć ani reakcji mówiącego • nie potrafi rozróżnić dźwięków ani głosek, nie rozpoznaje akcentu wyrazowego ani zdaniowego • nie potrafi zrozumieć poleceń nauczyciela, nawet z pomocą i podpowiedziami

Skala ocen	Mówienie / Wymowa Osiągnięcia ucznia:
6	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi płynnie wypowiadać się na dowolne tematy, zachowując przy tym dużą dokładność językową i bogactwo leksykalne znacznie wykraczające poza ramy nakreślone przez rozkład materiału

	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi w naturalny i spontaniczny sposób zabierać głos w rozmowie • ma bardzo dobrą wymowę i intonację • można go z łatwością zrozumieć
5	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi z powodzeniem przekazać wiadomość przeprowadzić wywiad z inną osobą • potrafi mówić płynnie i bez zawahań na tematy określone w rozkładzie materiału, np. podaje w rozbudowany sposób informacje o sobie i innych osobach, wypowiada się na temat filmów i programów telewizyjnych, różnych miejsc i obiektów w mieście, uroczystości, świąt i innych ważnych wydarzeń, zakazów, nakazów i obowiązków, zwyczajów w Polsce i krajach angielskiego obszaru językowego, planów na przyszłość • potrafi wyrazić swoje potrzeby, preferencje, stany, rady, sugestie, powinności, nakazy, zakazy, obowiązki i przypuszczenia • potrafi dokonać zakupów i zamówić posiłek w barze, kawiarni czy restauracji • posługuje się poprawnym językiem, popełniając niewiele błędów • dysponuje bogatym zakresem słownictwa dla wyrażenia myśli i idei • potrafi w naturalny sposób zabierać głos w rozmowie • można go z łatwością zrozumieć
4	<ul style="list-style-type: none"> • przeważnie potrafi z powodzeniem przekazać wiadomość lub zadać pytania stosowane w wywiadach innym osobom • potrafi mówić spójnie, choć z lekkim wahaniem na tematy określone w rozkładzie materiału • na ogół potrafi wyrazić swoje potrzeby, preferencje, stany, rady, sugestie, powinności, nakazy, zakazy, obowiązki i przypuszczenia • potrafi dokonać prostych zakupów i zamówić posiłek w barze, restauracji czy kawiarni • potrafi na ogół w naturalny sposób zabierać głos w rozmowie • można go zazwyczaj zrozumieć bez trudności
3	<ul style="list-style-type: none"> • czasami potrafi z powodzeniem przekazać wiadomość, zadać nieskomplikowane pytanie lub odpowiedzieć na pytania innych osób, choć popełnia przy tym błędy • potrafi mówić spójnie, ale z wyraźnym wahaniem na tematy określone w rozkładzie materiału • potrafi wyrazić swoje niektóre potrzeby, preferencje, stany, rady, sugestie, powinności, nakazy, zakazy, obowiązki i przypuszczenia • potrafi dokonać prostych zakupów i zamówić posiłek w barze, restauracji czy kawiarni, ale korzystając z pomocy nauczyciela lub innych osób

	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi czasami w naturalny sposób zabierać głos w rozmowie, ale głównie wtedy, gdy temat go szczególnie interesuje lub dotyczy • można go zazwyczaj zrozumieć
2	<ul style="list-style-type: none"> • czasami potrafi przekazać wiadomość, zadać nieskomplikowane pytanie lub odpowiedzieć na pytania innych osób, ale z trudnościami • potrafi czasem mówić spójnie, ale z częstym wahaniem na tematy określone w rozkładzie materiału • potrafi wyrazić swoje niektóre potrzeby, preferencje, stany, rady, sugestie, powinności, nakazy, zakazy, obowiązki i przypuszczenia, ale w bardzo ograniczonym zakresie i z poważnymi błędami • potrafi dokonać prostych zakupów i zamówić posiłek w barze, restauracji czy kawiarni, ale korzystając z pomocy nauczyciela lub innych osób, słownika lub innych pomocy i używając pojedynczych słów, czy bardzo prostych i nie zawsze poprawnych wyrażen • rzadko próbuje zabierać głos w rozmowie • można go zazwyczaj zrozumieć, ale z pewną trudnością
1	<ul style="list-style-type: none"> • nie potrafi samodzielnie przekazać wiadomości, zadać sensownego pytania, ani odpowiedzieć na pytania innych osób • nie potrafi samodzielnie wypowiadać się na żadne tematy określone w rozkładzie materiału • nie potrafi wyrazić swoich potrzeb, preferencji, stanów, rad, sugestii, powinności, nakazów, zakazów, obowiązków ani przypuszczeń; braki w wiadomościach i umiejętnościach uniemożliwiają mu jakąkolwiek komunikację • prawie nigdy nie zabiera głosu w rozmowie • robi tak duże błędy w wymowie, że jego wypowiedzi nie można zrozumieć

Skala ocen	Czytanie Osiągnięcia ucznia:
6	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi czytać dla przyjemności i zrozumieć główne myśli w dłuższych autentycznych tekstach, takich jak lektury, artykuły w prasie czy teksty z Internetu • potrafi korzystać ze strategii stosowanych podczas czytania, np. przewidywanie treści tekstu na podstawie tytułu, czytanie tekstu pod kątem pytań do tekstu, z którymi zapoznał się przed czytaniem, itp. • rozumie konstrukcję tekstu, potrafi uporządkować tekst poprzestawiany • bez trudu potrafi wybrać odpowiednie informacje z dłuższego tekstu • potrafi ocenić, czy podana informacja jest prawdziwa czy fałszywa i uzasadnić swoją decyzję

5	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi czytać dla przyjemności i zrozumieć główne myśli w uproszczonych lekturach i niezbyt trudnych tekstach autentycznych, takich jak artykuły w prasie, ogłoszenia, przewodniki i ulotki turystyczne, instrukcje, polecenia do gier komputerowych czy teksty z Internetu • potrafi korzystać ze strategii stosowanych podczas czytania, np. przewidywanie treści tekstu na podstawie tytułu, czytanie tekstu pod kątem pytań do tekstu, z którymi zapoznał się przed czytaniem, itp. • rozumie konstrukcję tekstu, potrafi uporządkować tekst poprzestawiany • bez trudu potrafi wybrać odpowiednie informacje z dłuższego tekstu w podręczniku • potrafi ocenić, czy podana informacja jest prawdziwa czy fałszywa i uzasadnić swoją decyzję
4	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie sens ogólny tekstów zaprezentowanych w podręczniku i umie znaleźć w nich większość potrzebnych informacji • potrafi zrozumieć główne myśli w interesujących go, dość prostych i popartych ilustracjami tekstach autentycznych, takich jak artykuły w prasie, ogłoszenia, instrukcje, polecenia do gier komputerowych, czy teksty z Internetu • najczęściej potrafi korzystać ze strategii stosowanych podczas czytania, np. przewidywanie treści tekstu na podstawie tytułu, czytanie tekstu pod kątem pytań do tekstu, z którymi zapoznał się przed czytaniem, itp. • na ogół rozumie konstrukcję tekstu, potrafi uporządkować tekst poprzestawiany • przeważnie potrafi ocenić, czy podana informacja jest prawdziwa czy fałszywa, ale miewa problemy z uzasadnieniem swojej decyzji
3	<ul style="list-style-type: none"> • naprowadzony pytaniami pomocniczymi, z pomocą nauczyciela lub kolegów / koleżanek w klasie, rozumie sens ogólny tekstów zaprezentowanych w podręczniku, ale potrafi znaleźć tylko niektóre z potrzebnych informacji • czasami potrafi zrozumieć główne myśli w interesujących go, dość prostych i popartych ilustracjami tekstach, takich jak artykuły w prasie, ogłoszenia, instrukcje, polecenia do gier komputerowych, czy teksty z Internetu • czasami potrafi korzystać ze strategii stosowanych podczas czytania, np. przewidywanie trzeciej części tekstu na podstawie tytułu, czytanie tekstu pod kątem pytań do tekstu, z którymi zapoznał się przed czytaniem, itp. • na ogół rozumie konstrukcję tekstu, ale ma kłopoty z poprawnym uporządkowaniem poprzestawianego tekstu • na ogół potrafi ocenić, czy podana informacja jest prawdziwa czy fałszywa, ale nie potrafi poprawnie uzasadnić swojej decyzji
2	<ul style="list-style-type: none"> • z pomocą nauczyciela, bardzo ogólnie rozumie sens przeczytanego tekstu lub innej informacji w podręczniku, ale nie potrafi z nich wyodrębnić szczegółowych informacji

	<ul style="list-style-type: none"> • rzadko potrafi korzystać ze strategii stosowanych podczas czytania, np. przewidywanie treści tekstu na podstawie tytułu, czytanie tekstu pod kątem pytań do tekstu, z którymi zapoznał się przed czytaniem, itp. • rozumie konstrukcje tylko bardzo prostych tekstów, ale nie potrafi samodzielnie uporządkować poprzestawianego tekstu • czasami trafnie odgaduje, czy dana informacja związana z tekstem jest prawdziwa czy fałszywa, ale nie potrafi uzasadnić swojej decyzji
1	<ul style="list-style-type: none"> • nawet z pomocą nauczyciela, nie rozumie sensu przeczytanego tekstu i nie potrafi z niego wyodrębnić żadnych informacji • nie potrafi korzystać ze strategii stosowanych podczas czytania

Skala ocen	Pisanie Osiągnięcia ucznia:
6	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi napisać wypowiedź pisemną zawierającą złożone struktury, słownictwo i własne przemyślenia na tematy różne, nawet wykraczające poza tematykę omawianą na zajęciach szkolnych • samodzielnie lub we współpracy z grupą sporządza pisemną pracę projektową, korzystając z różnych źródeł i materiałów • potrafi w spójny sposób zorganizować tekst • w zadaniu pisemnym zawiera wszystkie istotne punkty • pisze teksty o odpowiedniej długości • używa poprawnej pisowni i interpunkcji
5	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi napisać wypowiedź pisemną zawierającą złożone struktury i słownictwo na tematy wyszczególnione w rozkładzie materiału, np. napisać list, pocztówkę, informacje o sobie i innych, sporządzić opis ludzi, zwierząt, rzeczy, miejsc i uroczystości, ulubionego programu telewizyjnego lub filmu, napisać dłuższą narrację w oparciu o podane wskazówki itp. • samodzielnie lub we współpracy z grupą sporządza pisemną pracę projektową, korzystając z różnych źródeł i materiałów • potrafi w spójny sposób zorganizować tekst • w zadaniu pisemnym zawiera wszystkie istotne punkty • pisze teksty o odpowiedniej długości • używa poprawnej pisowni i interpunkcji

4	<ul style="list-style-type: none"> • próbuje pisać teksty użytkowe, takie jak list, pocztówka, krótka notatka czy opis, z użyciem złożonych struktur i słownictwa; • teksty przez niego pisane, obejmujące tematy wyszczególnione w rozkładzie materiału, są na ogół dobrze zorganizowane i spójne, zawierają wszystkie istotne punkty, choć niektóre z nich są potraktowane marginalnie • czasami stosuje szyk wyrazów podobny do polskiego • pisze teksty nieco krótsze lub dłuższe od wymaganej długości • współpracuje z grupą kolegów / koleżanek przy tworzeniu wspólnej pisemnej pracy projektowej, korzystając z różnych źródeł i materiałów • używa przeważnie poprawnej pisowni i interpunkcji
3	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi napisać zadanie zawierające proste struktury i słownictwo • współpracując z grupą kolegów / koleżanek tworzy wspólną pisemną pracę projektową, wykonując prace pomocnicze, typu: wyszukiwanie wiadomości, przepisywanie tekstu, rysunki, dbanie o stronę techniczno-artystyczną, itp. • pisze teksty na ogół zorganizowane, ale niezbyt spójne • w zadaniu pisemnym zawiera większość istotnych punktów • pisze teksty z elementami wyraźnie krótszymi lub dłuższymi od wymaganej długości • używa czasami niepoprawnej pisowni i interpunkcji
2	<ul style="list-style-type: none"> • próbuje pisać zdania zawierające proste struktury i słownictwo • niechętnie współpracuje z grupą przy pracach projektowych, jest raczej biernym obserwatorem • przeważnie pisze teksty źle zorganizowane, chaotyczne • w zadaniu pisemnym zawiera bardzo niewiele istotnych punktów • pisze teksty na ogół wyraźnie krótsze od wymaganej długości • używa przeważnie niepoprawnej pisowni i interpunkcji
1	<ul style="list-style-type: none"> • nawet nie próbuje pisać zadań otwartych • odmawia współpracy z grupą przy pracach projektowych • we wszystkich zadaniach pisemnych, nawet w przepisywaniu z tablicy, używa niepoprawnej pisowni i interpunkcji • nie prowadzi zeszytu przedmiotowego lub robi to bardzo niechlujnie, przez co zeszyt jest nieprzydatny w procesie uczenia się

Skala ocen	Prowadzenie zeszytu / zeszytu ćwiczeń Osiągnięcia ucznia:
6	<ul style="list-style-type: none"> • zeszyt / zeszyt ćwiczeń bardzo staranny • uczeń dokonuje samodzielnych notatek poza wymaganymi, włączając do zeszytu informacje samodzielnie zdobyte z innych źródeł i wykonując w nim zadania dodatkowe
5	<ul style="list-style-type: none"> • zeszyt / zeszyt ćwiczeń prowadzony bardzo starannie, pismo czytelne, notatki systematyczne
4	<ul style="list-style-type: none"> • zeszyt / zeszyt ćwiczeń prowadzony jest dość starannie, pismo na ogół czytelne, notatki systematycznie uzupełniane
3	<ul style="list-style-type: none"> • zeszyt / zeszyt ćwiczeń mało staranny, pismo często nieczytelne, brakuje wielu wpisów przy kolejnych lekcjach
2	<ul style="list-style-type: none"> • zeszyt / zeszyt ćwiczeń bardzo mało staranny, pismo czasami zupełnie nieczytelne • tylko niektóre lekcje mają odzwierciedlenie w postaci zapisu tematu, z pominięciem notatki
1	<ul style="list-style-type: none"> • nie prowadzi zeszytu przedmiotowego / zeszytu ćwiczeń lub robi to bardzo niechlujnie, przez co zeszyt jest nieprzydatny w procesie uczenia się

Skala ocen	Praca domowa Osiągnięcia ucznia:
6	<ul style="list-style-type: none"> • chętnie i często z własnej inicjatywy wykonuje dodatkowe prace domowe, tam gdzie to możliwe, sprawdzając je przy użyciu klucza, a w przypadku wątpliwości konsultuje się z nauczycielem • pracuje samodzielnie i systematycznie • zadania domowe otwarte znacznie wykraczają poza wymagany poziom
5	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi z powodzeniem samodzielnie wykonać pracę domową, wykorzystując podane instrukcje i wzory • prace domowe odrabia systematycznie
4	<ul style="list-style-type: none"> • najczęściej z powodzeniem samodzielnie wykonuje pracę domową, wykorzystując podane instrukcje i wzory • prace domowe odrabia na ogół systematycznie
3	<ul style="list-style-type: none"> • czasami miewa kłopoty z prawidłowym odrobieniem prac domowych, stara się jednak wykonywać je samodzielnie i w miarę systematycznie
2	<ul style="list-style-type: none"> • często praca domowa wykonana jest nieprawidłowo, bądź niesamodzielnie
1	<ul style="list-style-type: none"> • najczęściej nie odrabia prac domowych

Skala ocen	Praca projektowa indywidualna Osiągnięcia ucznia:
6	<ul style="list-style-type: none"> • praca o wyjątkowych walorach merytorycznych i artystycznych z wykorzystaniem wiadomości z innych przedmiotów nauczania, różnych źródeł i mediów • doskonale zaprezentowana
5	<ul style="list-style-type: none"> • praca bardzo staranna, zawiera wiele wiadomości pochodzących z innych przedmiotów nauczania i różnych źródeł • właściwie zaprezentowana
4	<ul style="list-style-type: none"> • praca wykonana bardzo starannie, ale nie wskazuje na wykorzystywanie wiadomości interdyscyplinarnych lub nie została zaprezentowana we właściwy sposób
3	<ul style="list-style-type: none"> • praca niezbyt starannie wykonana, o niewielkiej wartości merytorycznej i artystycznej • zaprezentowana w mało interesujący sposób
2	<ul style="list-style-type: none"> • praca niestaranna, o nikłej wartości merytorycznej i artystycznej • zawiera wiele błędów • wskazuje na próbę komunikacji językowej i pewien wysiłek włożony w jej wykonanie
1	<ul style="list-style-type: none"> • brak pracy projektowej lub praca tak niepoprawna i niestaranna, że niemożliwe jest przyznanie jej oceny pozytywnej

Skala ocen	Współpraca w grupie Osiągnięcia ucznia:
6	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi współpracować w grupie, zaplanować zadanie, podjąć jego realizację i doprowadzić do końca • wykazuje dużą dozę myślenia twórczego • w przypadku pracy grupowej czuje się współodpowiedzialny za proces i efekt końcowy, ale nie narzuca swojej wizji innym i nie stara się dominować • potrafi wykorzystywać informacje z innych dziedzin nauczania i odpowiednio je przetwarzać, a także uwzględnić w produkcie końcowym informacje i materiały przedstawione przez innych członków grupy • poza formą pisemną czy plastyczną, potrafi z powodzeniem wspólną pracę zaprezentować ustnie lub tak pokierować prezentacją, by każdy członek grupy miał w niej swój udział
5	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi współpracować w grupie, zaplanować zadanie, podjąć jego realizację i doprowadzić do końca • wykazuje dużą dozę myślenia twórczego, ale zdarza mu się narzucać swoją wolę innym i

	<p>dominować nad grupą</p> <ul style="list-style-type: none"> • w przypadku pracy grupowej czuje się odpowiedzialny za proces i efekt końcowy; na ogół to on rozdziela zadania w grupie i dba o ich wykonanie • potrafi wykorzystywać informacje z różnych dziedzin nauczania i odpowiednio je przetwarzać •poza formą pisemną czy plastyczną, potrafi z powodzeniem zaprezentować pracę ustnie
4	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi współpracować w grupie, choć najczęściej realizuje zadania zaproponowane przez bardziej twórczych członków grupy • najczęściej czuje się współodpowiedzialny za proces i efekt końcowy pracy • często wykorzystuje informacje z innych dziedzin nauczania, choć miewa kłopoty z ich przetworzeniem • najczęściej potrafi zaprezentować pracę ustnie, wskazując na elementy wykonane przez siebie
3	<ul style="list-style-type: none"> • w niewielkim stopniu przyczynia się do powstania pracy grupowej • zazwyczaj ogranicza się do dostarczenia materiałów w języku polskim, pozostawiając innym członkom grupy zadanie przetworzenia ich na język angielski • w bardzo ograniczony sposób potrafi zaprezentować pracę ustnie i wskazać w niej na swój udział
2	<ul style="list-style-type: none"> • jest bardzo biernym członkiem grupy, często jego rola ogranicza się do funkcji pomocniczych, mechanicznego przepisywania lub podawania materiałów służących do powstania grupowej pracy projektowej • bardzo niechętnie identyfikuje się z grupą i pracą, nie czuje się za nią odpowiedzialny w takim stopniu jak powinien • nie potrafi zaprezentować pracy ustnie
1	<ul style="list-style-type: none"> • nie chce pracować w grupie, nie czuje się za nią współodpowiedzialny, często utrudnia i dezorganizuje pracę innym • nawet w najmniejszym stopniu nie przyczynił się do powstania wspólnej pracy projektowej

Uwaga!

W przypadku pracy projektowej wykonywanej w grupie stosuje się ocenę łączną za gotowy produkt i wkład pracy danego ucznia oraz jego umiejętność pracy w grupie.

Skala ocen	Umiejętność samodzielnego uczenia się Osiągnięcia ucznia:
6	• uczeń potrafi zdobywać wiedzę niezależnie od nauczyciela, potrafi korzystać z różnych

	<p>słowników, mediów i wykorzystywać wiedzę z innych przedmiotów nauczania</p> <ul style="list-style-type: none"> • zna różne techniki uczenia się i stosuje te, które są dla niego najskuteczniejsze • jest uczniem refleksyjnym, odpowiedzialnym za własny proces uczenia się • potrafi dostrzec swoje mocne i słabsze strony, określić, czemu powinien poświęcić więcej czasu • chętnie poszukuje wiedzy dodatkowej, wykraczającej poza program nauczania obowiązujący na poziomie jego grupy
5	<ul style="list-style-type: none"> • uczeń w sposób skuteczny wykorzystuje strategie uczenia się sugerowane przez nauczyciela • podejmuje próby samodzielnego rozwiązywania problemów • potrafi wyciągać wnioski z własnych sukcesów i błędów • umie korzystać z różnych słowników i innych źródeł informacji
4	<ul style="list-style-type: none"> • czasami podejmuje próby samodzielnego rozwiązywania problemów, niezależnie od nauczyciela; zazwyczaj jednak potrzebuje pomocy i wskazówek odnośnie dodatkowych źródeł • stara się wyciągać wnioski z własnych błędów • korzysta jedynie ze słownika dwujęzycznego, ale czasami miewa kłopoty z wyborem odpowiedniego słowa
3	<ul style="list-style-type: none"> • rzadko podejmuje próby samodzielnego rozwiązywania problemów, czy zdobywania wiedzy dodatkowej • wymaga pomocy i wskazówek nauczyciela lub kolegów / koleżanek, dzięki którym wykonuje zadania obowiązkowe • zna zasady korzystania ze słownika dwujęzycznego, ale robi to niechętnie, woli zapytać o nieznane słowo innych
2	<ul style="list-style-type: none"> • prawie nigdy nie podejmuje prób samodzielnego zdobywania wiedzy; wymaga ciągłej pomocy i wskazówek • z trudnością korzysta ze słownika dwujęzycznego • w niewielkim stopniu potrafi korzystać z podręcznika i własnych notatek
1	<ul style="list-style-type: none"> • uczeń niesamodzielny, nawet nie usiłuje samodzielnie rozpocząć żadnego zadania; z góry zakłada, że niczego nie wie i nie umie • nawet z pomocą nauczyciela i kolegów / koleżanek nie wykonuje zadań właściwie • nie potrafi korzystać z żadnych słowników, źródeł dodatkowych, ani materiału podręcznika

4. Sprawdziany / testy

Progi procentowe należy ustalić zgodnie z wytycznymi WSO - będą się one zatem różnić w zależności od szkoły. Poniższa tabela ilustruje przykładowy podział punktacji z testów / sprawdzianów, odpowiednio do oceny.

%	95-100	85-94	70-84	50-69	40-49	0-39
Ocena	celujący	bardzo dobry	dobry	dostateczny	dopuszczający	niedostateczny

Uwaga!

W przypadku uczniów z zaburzeniami i odchyleniami rozwojowymi lub specyficznymi trudnościami w uczeniu się, należy dostosowywać sprawdziany i testy indywidualnie, w zależności od konkretnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych tych uczniów. Wymagania edukacyjne w stosunku do nich powinny być ustalone na takim poziomie, by byli w stanie im sprostać, ale jednocześnie by skłaniały ich do przewyższania trudności i motywowały do dalszej pracy.

Pilność / zaangażowanie ucznia

Oceniane są w sposób opisowy, ze szczególnym uwzględnieniem wkładu pracy ucznia proporcjonalnie do jego zdolności i możliwości.

Raport

Proponujemy, aby na koniec każdego semestru uczeń otrzymał krótki raport z informacją o postępach, uwzględniający wyżej wymienione obszary aktywności, oceny cząstkowe i ocenę końcową. Poniżej zamieszczony został wzór takiego raportu.

Imię i nazwisko ucznia	Oceny cząstkowe	Średnia ocen cząstkowych .....
Klasa		Komentarz
Słownictwo		
Gramatyka		
Słuchanie		
Mówienie / wymowa		
Czytanie		
Pisanie		
Zeszyt / zeszyt ćwiczeń		
Praca domowa		
Praca grupowa / projekt		
Umiejętność samodzielnego uczenia się		
Sprawdziany / testy / kartkówki		
Pilność, zaangażowanie		
Ocena na koniec półrocza / koniec roku ..... /	..... Data	..... Podpis nauczyciela

B. Ocena pracy nauczyciela

Ocenić podlega nie tylko praca ucznia, ale również nauczyciela. Oczekujemy od uczniów, aby zastanawiali się nad własnym procesem uczenia się, tego samego musimy zatem wymagać od siebie. Zachęcamy do refleksji nad swoją pracą. Najlepiej po każdej lekcji zadać sobie pytania: Czego nauczyli się dziś moi uczniowie? Czy ćwiczenia były urozmaicone? Czy uwzględniały różne style uczenia się i różne predyspozycje uczniów? Czy każdy uczeń miał szansę zdobyć nową wiedzę, udoskonalić swoje umiejętności? Czy lekcja była atrakcyjna dla uczniów? Czy zrealizowała postawione cele? Czy byłem / byłam sprawiedliwy / - a? itp.

Ponadto, we właściwej ocenie swojej pracy, zastosowanych metod i ich efektów pomocne są:

- obserwacja pracy uczniów na lekcji i osiągnięcia przez nich wyniki;
- luźne rozmowy z uczniami na temat technik i zadań stosowanych przez nauczyciela;
- samoobserwacja – np. nagranie swojej lekcji na kasecie wideo (DVD) i analiza jej przebiegu;
- ankieta przeprowadzona wśród uczniów i omówienie jej z nimi;
- hospitacja koleżeńska lub dyrektora szkoły i rozmowa pohospitacyjna;
- obserwowanie lekcji innych nauczycieli i porównywanie ich ze swoim stylem prowadzenia lekcji.

Samoocena pracy nauczyciela, czy jej ocena dokonana przez innych to nie wszystko. Nowoczesny nauczyciel zawsze dąży do doskonalenia własnego warsztatu pracy. Dlatego warto studiować publikacje metodyczne, korzystać z nauczycielskich forów dyskusyjnych w Internecie i korzystać z warsztatów, konferencji i szkoleń oferowanych przez ośrodki metodyczne i wydawnictwa. Kalendarz bieżących szkoleń wydawnictwa Macmillan znajduje się na stronie www.macmillan.pl. Serdecznie zapraszamy.

Zachęcamy również do lektury metodycznej z bogatej oferty wydawnictwa Macmillan. Szczególnie polecamy:

- AN A-Z OF ELT, Scott Thornbury
- LEARNING TEACHING, Jim Scrivener
- TEACHING PRACTICE, Roger Gower, Diane Phillips i Steve Walters
- BEYOND THE SENTENCE, Scott Thornbury
- SOUND FOUNDATIONS, Adrian Underhill
- UNCOVERING GRAMMAR, Scott Thornbury
- TEACHING READING SKILLS IN A FOREIGN LANGUAGE, Christine Nutall
- DISCOVER ENGLISH, Rod Bolitho i Brian Tomlinson
- UNCOVERING CLIL, Peeter Mehisto, Maria Jesus-Frigols, David Marsh
- BLENDED LEARNING, Pete Sharma, Barney Barret